

irreverenter dicuntur, non tamen proferuntur permodum contumeliz, vel iniuria Deo irogante, nec aliquid salfum Deo tribuant, neque plerumque non sunt peccata mortalia; dummodo affectus illae indignationis, & ira non tendat ad Deum, sed tantum contra hominem, vel jumentum, cui aliquis irascitur; quod ex modo dicendi, aliisque circumstantis, erit dignoscendum. Verum hoc non obstante, ejusmodi verba scia temere & irreverenter profere in ira, est peccatum cuiusdam Irreligiositate, sed tantum veniale, urauit Sanchez, Cajetanus, Armilla, & alii; quoniam ob scandalum, vel periculum formaliter blasphemia, mortale fieri posse, ideoque homines a tali Irreligiositate, & apparente Blasphemia merito abferrandi sunt.

61. Hoc autem intellige, si ejusmodi verba secundum se divini honoris diminutionem nullam exprimant: nam si verba talia, aut tali modo proferantur, ut contumeliam Dei, aut Sacramentorum significant, videlicet *Dolia plena Sacramentorum, Tirieme plena Sacramentorum, ut te Deus Christus magno animo affectas* (ut exemplificatur, & docet Layman I. c. n. 12. & post eum Gobat, tral. I. Theol. Experim. nn. 739. cum aliis) conferent debent Blasphemias, dummodo homo attenderit ad vilipendiam Dei, aut rei factae, qua talibus verbis exprimitur. Sepe autem homines ejusmodi verba blasphemia proferunt inadvertenter, & materialiter tantum, non attendendo, quid significent: tum vero excusant-

tur a peccato mortali, dummodo interim co[n]seruat perversem ejusmodi confutudinem deponere.

62. Quare, an omnia peccata Blasphemie sint eisdem specie? Rel. I. Blasphemia hereticalis specie distinguuntur a simplici Blasphemia. Ita certa, & communis. Ratio est: quia illa opponunt etiam Fidei, hac autem Religioni tantum; quo duae virtutes sunt specie diversae.

63. Rel. II. Probabilius est, etiam Blasphemiam in Deum, & Blasphemiam in Sanctos, specie distinguunt. Ita Maistrus dis. 1. Thol. Moral. n. 46. post Caspennum, & alios, contra Sanchez circ. n. 33. n. 38. Cajetanum, Bonacratum, Azorium, alioquin. Ratio data ratio ponit: quia cultus Deo debitus est Latræ; cultus vero Beatisima Virginis Mariae, & Sanctis debitus, est Hyperdulia, vel Dulie: atque hi cultus species differunt; ergo etiam Blasphemia in Deum, & Blasphemia in Sanctos, species differunt, cum opponantur ejusmodi diverso cultui, Deo & Sanctis debito.

64. Ceterum quia opposita sententia, assertens Blasphemias in Deum & Sanctos esse ejusdem speciei, co quod opponantur eidem virtuti Religionis, que tribuit cultum Deo, & Sanctis propter DEUM (non obstante, quod hic cultus sit diversus ab illo) multorum Doctorum exsistit, neque caret sui probabilitate: hinc ipsa nonnunquam Confessarii defervere poterit, praesertim quod Poenitentes, hanc diversitatem ultra non exprimentes.

TRACTATUS VI. DE HORIS CANONICIS, JURAMENTO, ET VOTO.

I Nter alios Religionis actus connumerari Juramentum & Votum, superius (a) jam dictum est: verum de ipsis merito seorsim agitur, tum ob copiosorem quam continent materiam, specialesque difficultates; tum majoris claritatis gratia. Quia vero Horæ Canonicae comprehenduntur sub Oratione, uno ex primariis actibus virtutis Religionis, prius de eisdem sub propria distinctione dicendum erit.

DISTINCTIO I.

De Horis Canonicas.

QUESTIO I.

Quid sunt, & quae Jure obligent Horæ Canonicas?

SUMMARIUM.

1. Ratio Ordinis.

(2) Tract. 5. dist. 1. n. 10.

2. Horæ Canonicae, quae?

Dicuntur Officium Ecclesiasticum, & Divinum.

3. Officium Ecclesiasticum, Nocturnum, & Diuinum, quid?

Laudes au[tem] possunt separari a Matutino?

4. Officium totum confat septem Horæ Canonicae.

Mystica ratio horarum septenariae numeri.

5. Usus Horarum Canoniarum jam a tempore Apofolorum.

6. Eas non primitus instituit S. Gelasius I.

7. Obligatio recitandi Horas Canonicas non est Juris Divini, sed Ecclesiastici.

8. Solvitur obijtus.

9. Novis insinianis Clericis Beneficiarii proposuntur.

10. Ea diligitur, ostendendo, quod etiam Clerici Beneficiarii solo Jure Ecclesiastico teneantur ad Horas.

CONCL. I. Nomine Horarum Canonicas intelliguntur ea preces vocales, quae ex precepto Sacrorum Canonum ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesie DEO perfolvuntur. Et hujusmodi Horæ Canonicae continentur in Breviario, acce alio nomine appellantur Officium Ecclesiasticum, item Officium Divinum: de quo Seraphicus Doctor S. Bonaventura, in Speculo Novit., cap. 16. verissime dixit: *Nemo Dei servus fons, si Dei postulamus negligat servitum, que appropriato vocabulo Dei servitum (Officium Divinum) nomenparuit.*

3. Porro totum Officium Ecclesiasticum dividitur in Diuum, & Nocturnum; ita colligitur ex Jure Canonico, cap. De Lente, de Celebrat. Missarum, ibi: *Distille principentes in virtute abundantie, ut Diuum Officium, nocturnum pariter & diuum, quarene eis Deus delicit, studioe celebrant pariter & devoe.* Ubi per Nocturnum Officium intelligitur id, quod de nocte diec confluvit, & vulgo Matutinum nuncupatur, ut juxta morem Ecclesie Romanæ Laudes adjunguntur, et si hec olim in multis Ecclesiis fuerint a Matutino, intempesta nocte (uri nuo multi Religiösi Ordines etiamnum faciunt) perfolunt separatae; quemadmodum & de facto in nocte Nativitatis Do-

Domi ni fieri solet. Ad cuius imitationem, inquit Layman l. 4. tract. 1. cap. 2. cum aliis, neque hodie quidquam obstat, quo minus in privata Oratione preces Nocturne a Laudibus separantur: quamvis in publico Choro cuiusque Ecclesie confutudo sit fervida. Per Officium Diurnum et contra intelliguntur cetera Horae Canonicae, que de die sunt perolvenda.

4. Hoc totum Officium Divinum communiter sepiem partibus, seu Horis Canonicas conitare dicuntur: iuxta illud Psalmista, Psalm. 118. Septuaginta in die laudem dixit. Quid septuaginta numerus (subiungit Concilium Agathense, relatum c. 1. de Celebrat. Miss.). Anbis impletur: si Matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nonae, Vespere, & Completerii tempore noctis servitoris officia perolvendas: nam de Nocturni vigilia item ipse propheta ait: Media nocte surgebam ad confundendum tibi. Haec ibi. Accedit etiam Myrrario hujus servitutis numeri Horarum Canonicarum: sepiem quippe finit doma Spiritus Sancti, sepiem diebus completa fuit creatio mundi, sepiem sunt Mundi aetates, sepiem petitiones Orationes Domine, sepiem Psalmi Pessentiales, & praefertim sepiem praecipua Dominicanae Mysteria, in quorum prolife commemorationem sepiem Horae Canonicae recitantur, iuxta illos vulgatus versiculos, a Gloria cap. 2. de Celebrat. Miss. relatios:

Hac fuit, sepiem propter quae psalmus Horis.

Matutini ligat Christum, qui crimina purgat.

Prima replet spiritus: causam das Tertia mortis.

Sexta Crucis nedit: latni ejus Nona biperit.

Vespere deponit: tumulo Completa reponit.

5. CONCL. II. Usus Officii Divini, & recitatio Horarum Canonicarum, est antiquissimum in Ecclesia, & jam a tempore Apostolorum inchoatus, auctoritate Doctorum communiter, & colligitur ex illo Auctiorum 3. Petrus & Joannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et ad. 16. Media nocte Paulus & Silas orantes laudabant Deum. Item Auct. 10. Ascendit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam. Accedit illud Clementis Papae I. l. 8. Confit. Apostol. 34. sic dicitur: Precautiones facili mane,

hera tercia, sexta, & nona, & vespere, atque ad Galli canum.

6. Nec obstat, quod aliqui afferant, a Gelasio I. vel S. Gregorio Magno Horas Canonicas crepisse. Id signum non recte dicunt. Pater ex proxime allatis autoritatibus tum S. Scriptura, tum S. Clementis Papae I. qui S. Petri Apostoli Discipulus existit. Fortassis tamen (inquit Azorius tom. 1. l. 10. cap. 1. & Filiius) Gelasius Legem publicam constituit, qua Clerici preces Canonicas sepiem in die perolvendas coguntur, ita ut, quando ante uia & confutacione antiqua servatur, lege deinde data huiusmodi confirmatum, ac perpetuo in Ecclesia fieri praecepit: co sermo modo, quo S. Calillus Papa I. constituit Quatuor anni Tempora, quibus jejunum ex Apostolica traditione acceptum, ab omnibus servatur; ut habetur in eisdem Fatto, & 14. Octob. ac referunt can. 1. & 76. Certe S. Gregorius Magnus Ecclesiasticum Officium auxiliu legitur in sua Vita, & per consequens illud primus non infinitus, sed antea jam infinitum augmentavit.

7. CONCL. III. Obligatio recitandi sepiem Horas Canonicas non est Juris Divini, sed solum Ecclesiastici, Ita Samm. d. 2. de Horis Canonici, n. 5. Azorius, & alii, contra Abbatem in cap. 1. de Celebrat. Miss. & alios nonnullos, volentes esse Juris Divini. Ratio est: quia nulli habetur expressum praeceptum Divinum recitandi sepiem Horas Canonicas S. Scriptura: sed hic mos primum ab Apollonis, tamquam Ecclesie Prelatis, ac Rectoribus incepit, qui postmodum a Successoribus Romanis Pontificibus expressius fuit praeceptor.

8. Nec dicas cum opposita sententia: p. 148. dicit Regius Plautus: Sepies in die laudem dixit; ergo hoc est Juris Divini. Resp. enim negando consequentiam: nam haec quidem factum Regi Davidis habetur, non autem aliquod jus constitutum: aliquin non tantum Clerici, sed vel maxime Reges obligarentur ad recitandum sepiem Horas Canonicas: quod nemo dixerit. Verum quidem est, quod Ecclesia hoc Davidico exemplo consilium intruxit, ad imitationem ipsius legendi facinavit, ut Clerici sepiem Horas Canonicas recitarent, inde tamen non sequitur, id esse Juris Divini: nisi velimus Juris Divinum nimis late sunnre pro omni eo, quod habetur in S. Litteris, ac ex eis derivatur: quo modo autores opposite sententiae videantur impræ-

QUESTIO II.

Quinam teneantur recitare Horas Canonicas?

SUMMARIUM.

11. Tria genera hominum, de quibus precepsit.
  12. Clerici in Sacris constituti tenentur recitare Horae Canonicas.
  13. Subdiaconus tenetur eas dicere jam prime die quo ordinatur, & quas?
  14. Clerici in Sacris, eti si non excommunicati, suspenso tempore tenentur recitare Horas.
  15. Excommunicati tamen non debent dicere, Dominus vobilem.
  16. Clerici non Beneficiarii Minorista non tenentur ad Horas.
  17. Sola Professa Religiosa non inducit obligacionem recitandi Horas.
  18. Religiosi gainam, & unde teneantur recitare Horae Canonicas?
  19. Noviti, an sub culpa teneantur recitare Horas?
  20. Quid de Societate IESU, & nonnullis Monasteriis Montalium?
  21. Quanta sit obligatio Religiosorum per solvendi Horas Canonicas in Choro?
  22. Quid de Religioso Clerico, ad statum Laicalem translato?
  23. Quid de Clerico Profiso, sed ejusde ex Mafierio?
  24. Clerici Beneficiarii, qui?
    - (b) Tract. II. dist. 1. quest. 1.
  25. Clerici Beneficiarii obligantur ad Horas Canonicas.
  26. Quibusdam tamen exceptis.
11. Tria sunt genera hominum, de quibus praefixa Questio moverat: nam ali sunt Clerici non beneficiari, ali Beneficiari, & ali Religiosi: & hi five sint suspensi, excommunicati, degradati, aut Religiosi ex Ordine ejeci, five non. De quibus omnibus per sequentes Conclusiones fundatim dicendum.
12. CONCL. I. Clerici omnes in Ordinibus sacris constituti, licet nullum Beneficium Ecclesiasticum habeant, ad recitandas Horas canonicas sub culpa mortali sunt obligati. Ita omnes Doctores: que

que loquendo de Sacerdotibus clare habetur in Jure Canonico, c. Presbyter &c. Dolentes de Celebrat. Missarum. Loquendo autem de Diaconis, & Subdiaconis, utroque de quibus citati Canones expresse non loquuntur, dicta obligatio fundatur, atque definiuntur ex generali ac immemoriali conuentudine Ecclesie, nam conuentudo legitime prescripta habet vim legis, similique ea et ipsima legum interpres, c. Cum dilectis, de Confess.

13. Et notandum cum communii Doctrorum, quod initiauit sacro Subdiaconatus Ordine tenetur jam primo die, quo Ordinarii istum sacram receperit, Officium Divinum perolvore: quamvis primo illo die nondum tenetur totum illius dei Officium dicere, tamen obligatio solum ad eas Horas Canonicas recitandas, que correspondunt temporis illius diei, quo ordinatus fuit, sicut obligationem recitandi contraxit, putata, ut incipiatur a Sexta vel Nona, si illo tempore fuit ordinatus in Subdiaconatum. Layman lib. 4. tract. 1. cap. 6. num. 3. & Communis. Notandum inquit Doctores, tamen non satisfacere praeposito, siveque obligacioni, si recitet Horas illas Canonicas ante Ordinationem suam in subdiaconatum: quia (inquit) pro illo priori tempore secundum currit praeceptum recitandi Horas, & consequenter tunc nondum potuit illi praecepto fauisceri.

14. CONCL. II. Eiusmodi Clericus non liberatur habere obligations recitandi Horas, etiam si excommunicatus, suspensus, deponitus, aut degradatus. Ita communis. Ratio est. Tum quia per excommunicationem v.g. non tollitur Ordo facer, utroque eius character indelebiliter inheret anima, & consequenter neque solitum obligatio recitandi divinum Officium eidem annexa. Tum quia senio debet ex propria culpa, & iniquitate, commodum reportare; prout fieret, si quis excommunicatus, aut ob propriam culpan degradatus, liberaretur ab obligatione sciendi Horas Canonicas.

15. Observat etiam Bonacina tom. 1. disp. x. de Horis Canon. q. 2. punt. 3. n. 3. Clerici degradatum, aut excommunicatum, non posse, dum recitat Divinum Officium, dicere. Dominus vobiscum; sed debere loco illius dicere, Domine exaudi; quia haec est functio Ordinis, & communicatio quedam in Officis Divinis, que non est licita excommunicatis. Imo Suarez, & Navarrus, relati a Bonacina tom. 1. disp. 2. de Excom-

munications, q. 2. punt. 3. s. 2. num. 6. cum quibusdam volunt, excommunicatum intrare irregulatatem dicendo, etiam privatum, Dominus vobiscum. Sed hoc non videtur admittendum: quia parvitas materie sicut exculpat mortalii peccato, ita & ab irregularitate, que ortur ex delicto, & imposita est ob peccatum mortale. Bonacina loc. cit. Heringuez, Fillius, & alii.

16. CONCL. III. Clerici non Beneficiarii, neque Religionem profesi, constitutis in quatuor Ordinibus minoribus, non obligantur recitare Horas Canonicas. Ita unanimitas Doctorum: idque patet ex communii Ecclesie conuentudine, que est optimam legum interpres; similique ex eo, quia ejusmodi obligatio nullibi reperiatur in Jure expressa.

17. Quantum attinet ad alterum genus hominum, nempe Religiosorum, scitendum est, ex vi iusti Religiosorum Professionis non sequi obligationem dicendi Horas Canonicas: ut inter alios bene nota Reginaldus lib. 18. cap. 11. num. 137. Patet hoc tum ex eo: quia Profession ipsa Religionis ordinarie obligat tantum ad tria vota essentialia: Paupertas nimurum, Canticis, & Obedientie, fervanda secundum Regulam. Tum quia dantur Religiones non deputatae ad Chorum, sed que instituta sunt praecepit ad exercenda corporalia Misericordia opera, in Hospitalibus, vel ad Militiam adversus Infideles, vel ad aliquas actiones spiritualis: imo & in Religionibus Choro addicti dantur Laici, seu Conversi profesi, quos constanter teneri ad recitationem Horarum Canonearum. Hincvidendum, quinam Religio, & ex quo ius mandato teneantur recitare Horas Canonicas.

18. CONCL. IV. Religiosi omnes, ac singuli (exceptis Novitiis, & Laicis conversis) qui profuntur Religionem Choro addictam, tenentur sub mortali ad perfervendum Divinum Officium, tamen ad nullum Ordinem sacram sint promoti; idque vel ratione proprie Regula (ut FF. Minorum Clerici profesi, quibus etiam ante receptionem Ordinum laicorum cap. 3. Regule praecepitur, ut faciant Divinum Officium secundum ordinem Sancte Romane Ecclesie) vel saltem vi generalis conuentudinis, que in omnibus Religionibus Choro addicti cum tanta obligatione acceptata est. Ita Doctores communiter, paucis exceptis,

exceptis, quos allegat, & rejicit Layman loc. cit. n. 1. & 2. Ratio est: quia confutando haberet vim legis; et quae dicta confutando in Religionibus Choro addictis passim recepta.

19. Dicitur notanter R. Exceptis Novitiis, & Laicis profesi: siquidem Laici Choro addicti non sunt. Novitiis autem Clericos, Chorumque frequentantes, eti Pauladanus affirmare videatur, teneri perolvore Officium Divinum, eo quod ex elemosynis vivant, & gaudent privilegiis Clericorum; communis tamen opinio centet, eos non teneri, prout observat Azorius loc. cit. cap. 6. & Bonacina disp. 1. de Horis Canon. q. 2. num. 2. n. 1. Ratio est: quia ex quo necessaria sunt Religiones obligatio, sed libere possunt extire, ad onera Religionis non tenentur sub obligatione. Addit. de Novitiis non currere conuentudinem necessario dicendi divinum Officium. Unde Novitiis in favorabilibus cultus venient nomine Religiosorum, non reverto in odiis.

20. Dicitur II. Vi generali conuentudinis. Hac enim potissimum est ratio, cur Religiosi Professi Choro addicti jam ante secessum Subdiaconatum teneantur recitare Horas Canonicas. Unde si hanc conuentudinem in aliqua Religione non vigeret (sicut dicitur est in Societate IESU), habente circa hoc specialem Constitutionem. Pauli III. Regiminis militantis Ecclesie. §. 12. & habetur tom. 1. Bullarii Romani. Conf. 2. dicti Pontifice.) non erit talis obligatio ante promotionem ad Ordines factos. Et hanc ipsa dicta multa Monasteria Monialium, qui habent tamen conuentudinem recitare duxit Cursum, seu Officium parvum B. Mariae Virginis, non obligantur ad recitandas Horas Canonicas.

21. CONCL. V. Et si Communis Religio Ordinis Choro addicti ex generali conuentudine teneatur statutus temporibus Horas Canonicas in Choro perolvore; et que obligatio, que procul dubio gravissima, atque sui mortali obligans, in primis Prelato incumbat, ut curam adhibeat, ne in sua Ecclesia cantus Horarum Canonicarum debitis temporibus intermittatur, ad singulos tamen reliquos haec obligatio in particulari non descendit; quare peccati mortalis dannari non debet, qui carteris in Choro rite canentibus, ob pigraciam absit. Ita communis. Ratio est: quia talis quidem dignus est poena a suo Prelato juxta Ordinis Constitutiones infligenda, nulla ta-

men confutandis introducta est tam gravis obligatio, seu singulos obligans sub peccato mortali. Quod si quis iusto impedimento detenus absit, ut puta ratione Concionum, vel Confessionum excipiendarum, certum est, cum nullatenus peccatarum, si Horas privatas perolvat.

22. CONCL. VI. Religiosus Clericus professus, secundum facis Ordinibus initatus, qui Superioris autoritate ad statum Laicalem Converformum translatus est, a recitando Divino Officio liber est. Ita communis. Ratio est: quia mutavit statum, cui talis obligatio antixa est.

23. Num autem idem dicendum sit de ejusmodi Religioso nondum facris Ordinibus initatus, si fuit electus ex Monasterio, variat Doctores. Et quidem Azorius cit. lib. 10. cap. 6. quies 6. post Navarrum c. 7. de Oratione num. 20. probabilius centet, talem electionem Religiosum adhuc obligari ad recitandas Horas Canonicas, eo quod etiam nomen sit Religiosus, suoque vito contingit, ut e Monasterio ejiceretur: similique regum non censeatur, ut quis ex suo deserto commendum reportet. Eum nihilominus ab ejusmodi obligatione liberum pronuntiat Herinex tract. 4. de Religiosis disp. 2. n. 6. post Bonacinam, & alios: quia (inquit) per sententiam remota est a statu, in quo erat conuentudo obligans, & translatus ad statum, in quo non repertur ita obligatio & conuentudo.

24. Quantum attinet ad tertium genus hominum, scilicet Beneficiarios, notandum, per Clericos beneficiarios intelligi eos, qui habent Beneficium aliquod Ecclesiasticum, five deinde sint insigniti Ordine aliquo factio, five non. Nomine autem Ecclesiasticorum Beneficii, intelligitur jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium spirituale perinde Ecclesiastice auctoritate Ecclesia constitutum; prout amplius suo loco (b) explicabitur. Et de hujusmodi Beneficiariis loquendo, sit

25. CONCL. VII. Clerici Beneficium Ecclesiasticum possidentes, etiam si nullum Ordine sint insigniti, obligantur ad Horas Canonicas recitandas. Ita certa, & Communis: & patet tum ex cap. Dolente, supra num. 3. relato, tum ex aliis Summorum Pontificum Constitutionibus: siquidem Beneficium datur propter officium, cap. ult. de Rupt. in 6.

26. Excipiuntur tamen quadam Beneficia,

cia, v. g. Praepositura, Personatus, &c. quibus ex speciali sua institutione folum annexa est obligatio recitandi Officium parvum B. M. Virginis, aut quid aliud simile. Excipitur etiam is, qui titulum quidem Beneficii obtinet, sed per eum non fiat, quoniam defacto aliquos fructus percipere queat, sive per alios, aut in aliis substitutis: talis quippe ex communione Doctorum sententia non tenetur ad Horas Canonicas recitandas; nemo enim suis stipendiis militare cogitur, & qui Altari deferuntur, de Altari participant. 1. Corin. 9. Herinex pars. 3. tract. 2. diff. 7. n. 58. Naturus cap. 2. de Orat. num. 28. Layman cit. c. n. 3. & seq. & alli.

QUESTIO III.

Quanta sit obligatio recitandi Horas Canonicas?

SUMMARIUM.

- 27 Obligati ad Horas, & eas in totum, vel quoad partem notabilium culpabiliter omitentes, peccant mortaliter.
 28 Quoniam certatur pars notabilis, sufficiens ad peccatum mortale?
 (c) Relato Superioris n. 3. & 4.
 29 Quod peccata mortalia committit omittens Officium totius dies?
 30 Ad peccata duplice omittens Officium, ad quod teneat ratione Ordinis; sacri simul & Beneficii?
 31 Beneficiarii omitentes Horas teneant ad restituendum fructum pro rata omisitionis.
 32 Idque post sex menses adepti Beneficii, ac Iure Ecclesiastico.
 Rata negligi Officii, quomodo taxanda?
 33 An tuu eiusdem refutandi fructus percepti ratione aliorum obligationum?
 34 Vitandocirca hoc quadam propositiones damnatae.
 35 Officium Defunctorum, & Litaniae majoris, &c. ex extra Chorum sub praecipto dicenda?
 36 Affirmativa est tenenda.
 37 Solvit ratio dubitandi.
 27 CONCL. I. Omnes hactenus enumerati, atque ad dicendas Horas Canonicas obligati, peccant mortaliter, si eas vel in totum, vel quoad partem notabili-

tem culpabiliter, seu absque rationabilis causa excusante, dicere emunt. Ita certa, & communis. Ratio est: quia est praeceptum grave, & quidem in materia gravi, specante ad virtutem Religionis, non minus, ac praeceptum audiendi Missarum diebus Festivis; ergo etiam transgressio talis praeceptis est peccatum ex genere suo mortale. Sed occasione hujus Conclusio-

nem. 28. Quaritur I. Quanam sit censenda pars notabilis, cuius omissionis constitutus peccatum mortale? Resp. Quamvis non parum variet circa huc Doctorum, ut videtur apud Reginaldum lib. 18. cap. 11. n. 143. Et dum Navarrus tertiam Partem unius Horae sufficeret, Rosella vero totius Officii unius diei omisitionem requiri ad constitutum peccatum mortale, afferat: sed ambo improbabiliter: Communior tamen Doctorum opinio (paucis diftinentibus, aut Vesperas Sabbati Sanci ob sui brevitatem excipientibus, apud Gobat tract. 5. Theol. Experim. num. 608. & 609.) videtur teneri: voluntariam omisitionem coniuncte Horae Canonicae sufficerat ad peccatum mortale: idque etiam Doctores intelligent de uno Nocturno Matutini, utrumque equivalenti uni Horae minori. Fundatur hac factis communis recepta sententia, in cap. 1. & 2. Dolente, de Calabria, dicitur, (c) ubi omnes septem horae significantur, ac nominativa quotidie recitari praecepimus: unde deducitur, unam Horam omisitionem censor patrem notabilem.

29. Quaritur II. Quod peccata mortalia committat omittens integrum Officium unius diei? Lethius lib. 2. de inf. & iure: c. 37. n. 53. putat, tot numero peccata committi, quod sunt Horae: eo quod singula sunt distincta Officia, distinctis temporibus ex praecepto Ecclesiae persolvenda. Sed melius Herinex diff. 2. de Hor. can. 9. n. 8. Gobat loc. cit. n. 617. Bonacina diff. 1. q. 5. panth. 1. n. 6. Navarrus, & alii respondent, esse unicum peccatum, gravius tamen. Ratio est: quia omittitur unicum tantum integrum Officium unius diei, cuius singula Horae sunt pars; ergo etiam si unicum duntaxat peccatum exterrit consummatum omisitionis.

30. Quaritur III. An peccet duplice peccato, qui omittit officium Divinum, ad quod recitandum teneat ratione Ordinis ad faci, simul & beneficium? Affirmant Bonacina loc. cit. n. 7. Lethius n. 52. Sanchez,

Sua-

Suarez, & alii, & sequitur Sannig cit. diff. 2. qu. 1. numer. 16. Rationem afferunt: quia talis Clericus Beneficiarius in Sacris constitutus peccat & contra virtutem Religionis, cuius intuitu obligatio ratione Ordinis sacri, & contra Justitiam ratione Beneficii. Sed Herinex loc. cit. num. 9. cum Diana parte. 1. tract. 12. de Horis Can. refol. 5. & alii, probabilius negat, committi duo peccata, eti duobus vel pluribus titulis quippe ad Horas Canonicas recitandas obligatur. Ratio est: quia Clericus Beneficiarius omittens Horas non peccat contra Justitiam, sed tantum contra Religionem, ac praeceptum Ecclesiae, quae itam obligationem Beneficiarii imponit; prout nec teatur Jure naturae ad restituendum fructum, sed tantum ex praecepto Ecclesiae post primos sex menses, ut mox amplius dicetur. Et per hoc solvit fundamentum opposita sententia.

31. CONCL. II. Prater reatum culpabilis, si Beneficiarii Horas Canonicas culpabiliter, seu celiante legitimo impedimentoo intermitant, post sex menses a Beneficio obtento obligantur ad fructum percepitorum restituere pro rata omisitionis. Ita certa, & communis omnium; & habetur expressa statutum in Generali Concilio Lateranensi, sub Leo X. Sess. 9. quam Constitutionem innovavit, magisque explicavit S. Pius V. Constitut. 135, quae incipit, Ex proxima (ac referunt tom. 2. Bullarii Romanorum) ubi imprimit Pontifex sic loquitur: Ex proximo Lateranensi Concilio ac fabrilius sancto emanavit, ut quicunque habent Beneficium Ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtinuerit, Divinum Officium, legitime cessante impedimentoo, non dixerit, Beneficiorum suorum fructus pro rata omisitionis Officii, & temporis, suos non faciat, sed eos tangamus in iuste perceptos, in fabricis iurorum Beneficiorum, vel pauperum elemosynas erga eum teneantur. Hac ibi.

32. Ex quibus verbis colligitur primo, hanc obligationem restituendi fructus Beneficii pro rata neglecti Officii, incipere duntaxat post primos sex menses & tempore adiuti Beneficii computandos (nam exceptio illa, si post sex menses, firmat regulam in opposito) quamvis ille, qui primis sex menses, celiante legitimo impedimentoo, Officium non dixerit, grave peccatum intelligatur admissible, prout subdit Pontifex ibi. Colligitur ultius, hujusmodi obligationem restituendi fructus esse per quascumque elemosynas, quae ante Beneficiarios de fructibus sui Beneficii fecerit. Utique, inquam, haec Propositio est damnata, ac prima evitanda.

N

35. Qux-

35. Queres, an Officium Defunctorum in die Commemorationis Omnim Fidelium Defunctorum, item Litaniz majores in festo S. Marci, ac tribus diebus Rogationum, priuatum sint a praefatis Clericis, Religious, ac Beneficiariis de precepto recitande? Ratio dubitandi est: quia S. Pius V. in Bulla, *Quod a nobis*, Breviariorum praefixa ab obligatio- ne recitandi extra Chorum diebus in Rubricis praefixis, eximit Officium B. MARIE Virginis, & Defunctorum, item septem Psalmos Pientitatis, & Graduales. Et quidem Diana part. 1. refol. 42. de Horis Canonicas, loquendo de Litaniz, post paucos alios a se allegatos, probobili cetero, non teneri eos privatum recitare Litanias in diebus Rogationum, qui non interfundit Procescionibus. 36. Relp. tamen cum Herinex disp. 2. q. 2. num. 14. Gobat tract. 5. Theolog. Exprim. n. 614. Gavanto p. 2. sed. 7. cap. 13. allegante Suarium, & sequitur Bonacina tract. 23. cap. 7. num. 243. Officium Defunctorum in Die Commemorationis Animarum, ac Litanias praefatis diebus, etiam privatum recitandas esse ex precepto. Ratio est: quia officium Defunctorum constetur esse pars officii dies Animarum, cui idcirco in Calendario, & Martyrologio, tribuitur nomen Commemorationis Defunctorum: Litanies autem ut praefatis diebus dicuntur ab iis, qui non interfundit Procescionibus, expresse prescribunt Rubrica. Neque Litanias commemorant, & excipiunt S. Pius V. in praeallegata Bulla, que tamem iam olim precepta fuerunt e. Rogationis, & confir. dist. 3. Accedit communis sensus Doctorum, & praxis Fidelium, optima Legum interpres.

37. Et per hoc patet ad rationem in oppo- sitionem. Siquidem S. Pius V. de Litanis nullam facit mentionem, ac proinde obligationem easdem privatum dicendi non tollit. Et dum obligationem recitandi privatum, seu extra Chorum, Officium Defunctorum, in citata Bulla sustulit, loquitur de diebus Ferialebus, quies illud Officium aliquiores per annum dicendum esse, volunt Rubrica; non autem sub hac generali abrogatione, seu de obligeatione, comprehendit Dies Commemorationis Defunctorum, cum sit pars Officij illius Dici. Atque ex his inferius Doctores, Beneficiarii talia cessante justo impedimentoo non recitantem, teneant ad restituendum fructuum pro rata partis omissoe.

QuiESTIO IV.

Quenam intentio, & attentio requiratur ad recitationem Horarum Canonarum?

SUM MARIUM.

- 38 Quid sit, studiis & devoce celebrare officium Divinum?
- 39 Attentio circa orationem vocalem triplex, ad verba, ad sensum, ad finem Orationis.
- 40 Requiritur intentio orandi.
- (d) De hoc tract. 2. dist. 3. n. 44.
- 41 Sufficit tamen ad satisfaciendum intentio virtualis.
- 42 Qualiter intentio, tam ad verba, ad sensum, quam ad Deum sufficit.
- 43 Voluntaria distractio ab quam illa interiori attentione, non videtur satisfacere. Opposita quorundam opinio refutatur.
- 44 Ratio Conclusio.
- 45 Solvit obiectio.
- (e) Conformatur dictis tract. 2. Dist. 11. n. 46. 48. & seq.
- 46 Leviter dianas distractio sufficit.
- 47 Quid si distractio non sit plene voluntaria; vel omnino involuntaria?
- 48 Remedia ad repellendas distractiones op- portunitaria, qua?

38. Ec hic recordendum ex dictis quest.
1. num. 3. quod in e. *Dolentes, de Celebraz. Missar, præcipiatu*, ut Divinum Officium studiis celebraz pariter & devoce. Ubi Glossa notat, studiis quantum ad officium oris, verba non syncopate pronuntiando. Et devoce quantum ad officium cordis iuxta illud Apostoli, *Ephes. 5. Cannantes, & pallentes in cordibus vestris Domini*: unde Glossa e. *Cantantes, dist. 92.* hodie vulgaris verbius referit:
Non vox, sed vorum; non musica chordula, sed cor;
Non clamans, sed amans, cantat in aure Dei.
Igitur ad devotionem, seu officium cordis, requiritur tum intentio, tum attentio, de qua aliud verbiuersi facit: *Canum:*
Dirige cor sursum: bene profer: respice sensum;
In quo Choro ne sis corpore, mente foris.
39. Advertendum quoque cum D. The-

Quest. IV. Quenam intentio, & attentio requiratur &c. 195

ma 2. 2. q. 83. art. 13. & communis Doctorum, quod attentio triplex sit, quae orationi vocali potest adhiberi: una ad verba, qua attenditur verba, ne aliquis in eis preferendas erret. Secunda ad sensum verborum, qua attenditur, quid verba significent: & hanc habere nequeunt ignari illius idiomatis, in quo recitatur Divinum Officium, v.g. Moniales ignorantes linguam latinam: quamvis possint habere primam & tertiam attentionem, sive omnino satisfacere. Et tercua ad finem orationis, qua nempe attenditur ad Deum seu terminum nostra orationis, & ad rem, pro qua oratur: quae est omnium optima, atque etiam ab idiotis, lingueque, in qua Divinum Officium recitatur, ignorari haberet potest. Prima harum attentionum, utair Filiius, dicitur materialis, secunda literalis, & tercua spiritualis.

40. CONCL. I. Certum est, intentio nem aliquam orandi, seu recitandi Horas Canonicas necessariam esse: alias hujusmodi recitatio non est actus humanus, honestus ac devotus, neque proprie oratio. Unde si quis legeret Horas Canonicas in somno, sub quo nonnulli loqui solant, vel regenerationis aut studii causa, tales non impletent præceptum, quia non haberet intentio nem orandi. (d)

41. CONCL. II. Ad orandum, & satisfaciendum præcepto, sufficit intentio virtualis ac implicita, neque requirit necclaro intentio expresa & formalis. Ita Navarrus cap. 13. de Oratione n. 16. & seq. Filiius tract. 23. cap. 2. num. 71. & Doctorum communiter. Ratio est: quia ejusmodi intentio virtualis, ac implicita, sufficit ad actum moralē. Talis intentio v.g. est in eo, qui habet voluntatem satisfaciendi sue obligationi, vel dicendi Horas Canonicas, ut debet. Imo sufficere ait, animo deliberato capere Breviarium, ire ad Ecclesiam seu Chorum, ita ut interrogatus vere responderet, si id facere ad recitandum Horas, vel satisfaciendum sue obligacioni. Et hoc confirmatur ex dictis supra tract. 2. dist. 3. quaf. 3. numer. 45. & seqq. ubi ostendit, quod sufficiunt ad satisfaciendum præcepto non requiri speciem intentio nem satisfaciendi (dummodo non habebatur intentio contraria) sed sufficere intentionem præstundi opus, quod præceptum est, utputa studiose pariter & devote recitandi divinum officium.

42. CONCL. III. Loquendo nunc de attentione; sufficit quidem ad satisfaciendum præcepto recitandi Horas Canonicas, quilibet trium supra enumeratarum attentionum, videlicet ad verba, ad sensum, & ad Deum vel finem Orationis: tamen secunda intentio est prefiantur quam prima; & tercua, quam secunda. Ita post D. Thomam loc. cit. communis Doctorum. Notat tamen Navarrus cap. 28. de Orat. num. 28. id quod de tercia attentione ad Deum dicitur, esse intelligendum, dummodo interiori, quantum necesse est, attendatur ne orans erret in verbis, dicendo aliud vel alter, quam quod, vel quomodo præcepimus.

43. CONCL. IV. Qui voluntarie, seu ipsone distractiatur, & rato animo in alia per cogitationem disperso, atque adeo abique ultra predictarum, trium interiori attentione Horas Canonicas persolvit, non videtur satisfacere præcepto. Ita communior, probabilior, & fecior Doctorum sententia, quam tenet Azorius c. 12. quaf. 6. Bonacina disp. 1. quest. 3. punt. 2. §. 2. Maltrius disp. 2. Theol. Moral. numer. 92. Sannig quaf. 2. num. 11. Herinex, Naufr. Lefuis, Suarez, Reginaldus, Layman, aliquip plures: quamvis non definit oppositum tenentes, quo citat, & sequitur Diana part. 1. tract. 12. resol. 2. qui volunt interiori attentionem ad Horas Canonicas non requiri, sed sufficere exteriorem; ut videlicet eas recitans, exterius reverenter afficit, nec se occupet in aliquo negotio incompatible cum attentioni interiori, ut puta confabulando, scribendo, jocando &c. hancque solam exteriorem attentionem (inquietum) præcipi in sepe cit. e. *Dolentes, de Celebraz. Missarum*, non autem interiori.

44. Probatur tamen Conclusio. Quia

eit. e. *Dolentes*, præcipiat, ut Officium Divinum devote recitetur: atqui devotio est actus interius, ergo. Confirmatur. Oratione non sufficit sine omni interiori attentione, neque est actus Religionis, sed potius simulatio quadam devotionis orationis, quam merito Christus reprehendit, Mart. 13. dicens: *Papulus hic labii me honorat, cor autem eorum longe a me* & ergo solam exteriorem orationem non potuit Ecclesia præcipere, & conseqüenter ea sola non sufficit ad satisfaciendum præcepto.

45. Nec dicas, Ecclesia non potest præ-

cipere actum internum; ergo neque attentionem internam in Horis Canoniciis. Rep. enim (e) quamvis Ecclesia non posse per se ac directe praecipere actum there internum, ac scorsum sumptum, potest tamen Ecclesia ipsius compræcipere, seu indirecte & concomitante praecipere una cum actu externo, quando ad ejus rationem, seu modum substantiam, actus interior requiritur. Prout in proprio attentione interior requiritur ad rationem orationis, cum haec sine ulla attentione interiori potius effectum orationis, ut dictum est: Ecclesia vero non precipit simulacionem orationis, sed orationem devotam.

46. Dicitur notanter in Conclusione, voluntaria, seu sua sponte distractur, & retro animo in alia per cogitationem disperso. Nam in primis, si quis Horas Canonicas animo distractu leviter distracte perfolat, juxta communem & certam Doctrinam sententiam mortaliter non peccat, & satisfacit precepto. Et certe, cum sola attentione ad verba sufficiat, facile est, praecipito Ecclesie in hac re iustificare, ut bene nota Lessius lib. 2. de iust. cap. 37. n. 69. & 70. Obi etiam addis, si quis cum hac intentione, saltem confusa ad Deum, vel ad verba, posset simul ad alia attendere (scit illi, qui termas simul, vel plures epistolam dicunt) quod talis satisfaciat præcepto Ecclesie, nec peccaret mortaliter, juxta Navarum cap. 13. num. 23, quamvis peccaret venialiter ob irreverentiam admisit.

47. Deinde si distractio non sit plene voluntaria, vel contingit solum ex imperfetta animi deliberatione, rursus certum est satisfacit præcepto, nec committi peccatum mortale; quamvis ob negligientiam in repellendis distractiōibus commissam quaque peccatum ventale contrahatur. Quod si autem distractio omnino fuerit indeliberata, arque involuntaria, & patienter tolerata, homine quod in se est faciente; tunc eisdem distractiōnibus, quibus homo invitus abripitur ex humana fragilitate, nequaquam ei ad illum peccatum imputabuntur; immo sicut non raro homini devoce materia patiente, mediumque, quo Deus animas nostras a superbia, vanitate gloria inquinantibus tutari, propagnare queat.

48. Quares, quemnam sint remedia ad repellendas animi distractiōes opportunitas? Respond. esse potissimum sequentia,

Primum est, affirmatio magna de Divino Officio, oratione siquidem Deum alloquimur, quia teste S. Damasceno l. 3. de fide cap. 24. Oratio q[uod] affectus mentis in Deum, & similius Breviarium plenum est pulcherrimi Virtutum affectibus, utilissimique petitionibus ab ipso Spiritu Sancto dictatis. Secundum renovatio attentionis per certa intervalla, maxime ad verbum Gloria Patri Eccl. procurata. Tertium, accurata summa custodia, quae est mater & conservatrix devotionis. Quartum, praesentia Dei, & Sanctorum, memoria firmiter, ab initio maximae orationis, per devoutam preparacionem impresa. Et tandem remedium ultimum, est obligationis nostra, & officii confederatio, si videlicet quis perpendat, se ideo ab Ecclesia ordinatum, ut Dei obsequio laudib[us] se tonum impedit, & quasi Legatus necessitates Sancta Matris Ecclesiae. Fideliumque petitiones Deo propria, & commendat.

Q U A E S T I O N E.

De Integritate, Continuatione, Ordine & Qualitate, quibus perfolentes sunt Horae Canonicae.

S U M M A R I U M.

49. Septem regnista ad debitam Horarum Canonistarum recitationem.
50. Contra Integratorem Officii Divini, quae peccant?
51. Satisfacit, qui recitat cum socio non obligato.
52. Quid oboccupat in pulsandis Organis, pendens liberis Eccl.
53. Continuator Horarum eriam requiritur.
54. Nisi excusat iusta causa, qualiter?
55. Alioquin peccatur venialiter.
56. Ordo insper requiritur, & qualiter?
57. Causa licet invertendi ordinem Horarum.
58. Qualitas in Divino Officio, que seruanda? Quo Breviariorum intendunt?
59. Recitatio Horas ex Breviariorum alieno, an peccat mortaliter?
60. Non conductamus Officium unius duci in aliud; aliquin peccatur, & quomodo?
61. Quid, si aliud Officium sic aquivalens, aut interuenient causia?
62. Ut papa error, aut inconsideratio.
63. Corollarium.

64. Quid agendum, si quis hodie legit Officium aut Lectiones diuinissimas?

Quest. V. De Integritate, Continuatione, Ordine, &c. 197

64. Quid agendum, si quis hodie legit Officium aut Lectiones diuinissimas?

65. Aut omnis horae recitare de Festo occurserent?

49. Ad studiolam, & devotam Horam Canonistarum recitationem, iuxta Doctores communiter, septem requiruntur, nempe Attentio (sub qua & Intentio recitandi comprehendunt) Integritas, Continuatio, Ordo, Qualitas, Locus, & tempus accommodatum. Et quia de Attentione ad recitationem Horarum Canonistarum requisita jam dictum quies, præcise hinc de aliis sex requisitis, pro majori hujus materia quotidie occurrentis intelligentia, singulatim dicetur in hac, & sequenti Questione. Quantum igitur in primis attinet ad Integritatem Divini Officii, seu Horarum Canonistarum, sit.

50. CONCL. I. Contra Integratorem Officii Divini (præter eos, qui illud vel ex toto, vel quoad partem notabiliter penitus omittunt) peccant, qui Horas Canonicas recitant verba mutando, syncopando, deglutiendo, si id scient fiat; fecus, si id vel via lingue, vel coniunctio quadam inveniatur, & quodammodo in naturam converta, accidat. Ita communis: & colligunt ex c. Dolentes, de Celebrat, Misericordia, & Clem. 1. eod. ubi taliter verba syncopantes, merito reprehenduntur. Ordinarii tamen precies, qua ita recitantur, non sunt necessario repetende; nam eti non nihil ea in re peccatur, legis tamen substantia levatur, atque regulariter parvitas materia excusat: nisi si defectum omnino gravis, tunc enim fecus fore dicendum.

51. CONCL. II. Satisfacit præcepto Ecclesie, qui Horas Canonicas recitat alterius verbius cum socio libero ac minime ad eas recitandas obligato. Ita communis, & patet ex praxi quotidiana: nihil enim relinet, an locus sit præcepto adiunctus, nec nisi cum adhuc totum Officium Divinum studiose pariter ac devote perfolatur.

52. CONCL. III. Illi, qui inter publicam Horarum Canonistarum recitationem ex officio, vel Superioris iusti occupantur in pulsandis Organis, vel ponendis liberis, aut thurificandis Altaribus (unde non raro fit, ut aliquam partem Divini Officii non proferant, nec audiant) satisfacunt obligationi recitandi, quamvis talcum

Reinffensuel Thol. Moral.

partem non dicant per seiplos. Ita Reginaldus lib. 18. n. 160. & alii. Ratio est, quia cum illi ad celebratatem Divini Officii occurrerent in talis servizio, totus Chorus supplet pro ipsis, ita ut satis dicere existimat, dum ministrant dicentibus.

53. CONCL. IV. Quantum attinet ad Continuationem Horarum Canonistarum, ea infar ad studiolam Divini Officii recitationem requiritur, ut nempe illud non interrumperatur cessante iusta causa. Ita communis: aliquoquin enim nonnulla committeretur irreverentia, si abique illa prorsus causa interrumperetur Divinum Officium.

54. Dicitur notanter, absque ulla prosusa causa: nam si causa iusta interrumperet recitationem Divini Officii interveniat, nullum ne quidem veniale peccatum committitur. Et tales causa varie esse possunt: ut puta, si Superior placentem avocet, vel occurrat necessarium exercitium Charitatis proximo exhibendum; item si interponatur aliqui pri affectus meditationis, devotionisque, interna, & vel si quid facias ad tollendam distractiōnem; aut si quid interius te inquietum facit, ideoque breviator id in charta annotes, vel si in Confessione nulli expectes penitentes; quorum aliquid interius recitas Horas, accedunt, & huiusmodi.

55. Quod si autem absque ulla rationabili causa interrumperatur Officium Divinum, præterim loquendo, vel agendo aliena a recitatione, aut prolati, peccati ventalis culpa non evitatur; uti colligunt ex sepe cit. c. Dolentes. Peccatum vero mortale non erit, quantacunque fiat interruptio, dummodo omnes Horas abolvantur intra eundem diem: siquidem adhuc adimpletur substantia præcepti; similius singulae partes habent suum pondus, atque significacionem; suntque per se quedam precies, & laudes Divinae.

56. CONCL. V. Quod ad Ordinem attinet, etiam ordo in recitatione Horarum Canonistarum requiritur, nempe ut non invertatur ordo earum inter se, dicendo v.g. Sextam ante Primam, vel Tertiam; sed recitetur eo ordine, qui ex præscripto Ecclesiæ in Breviariorum ponatur. Ita rurum omnes Doctores.

57. Ceterum haec conditio leviter distractu obligat, potissimum facile iusta causa intervenire, saltem in Officio privato, Horas transponendi: ut si quis ab amico, vel

N 3 Supra-

Superiors, invitatur ad recitandum secundum Primam, cum needum recitaverit Matutinum, potest hoc potest recitare. Idem accedens ad Chorum potest cum Choro pergere, & Horas needum fecias, vel ex obliuione dilata potest dicere. Similiter serius intrans Chorum, parva Hora jam inchoata, potest cum Choro pergere, & post expletum Officium partem illam supplex; propter passim tradunt, atque exemplificant Doctores.

58. CONCL. VI. Quod ad qualitatem attinet, qualitas in Divino Officio attendunt in primis ex eo, quod recitetur Breviarium approbatum ab Ecclesia, quale est formum Breviarium Romanum novum iussu S. Pii V. editum: illi tamen Ordinibus, Monasteriis, locisque exceptis, quos, ab ipsa prima institutione a Sede Apostolica approbata, vel confutudine, quia, vel ipsa instituto dicentes annis correctionem Breviarium novi, factam anno 1568, per S. Pium V. antecessit, alii certis Breviariorum non sufficere conseruit, & quibus inveniatur illud jus dicendi, & palliandi sum Officium, praefatus Pontifex non admittit. Ita Bulla dicti Pontificis Breviario Romano prefixa.

59. Quarum autem, an recitans Horas Canonicas ex Breviario alieno, sed approbato, confutudine dicentorum annorum, peccat mortaliter? Affirmari multe, negat Sylvester V. Hora, quæst. 12. Melius tamen dicitur cum Reginaldo lib. 18. num. 170. non esse peccatum, si id fix uno vel altero die iusta de causa, v.g. juvando in rectando infirmum, aut Prælatum defensum, vel ob repentina necessitate studendi, ac hujusmodi.

60. CONCL. VII. Qualitas Officii Divini ulterius attenditur penes hoc, ut recitetur Breviarium Romanum non communitando Officium unius diei cum altero. Unde peccat mortaliter, qui data opera, recitat alius Officium notabiliter brevis, quam sit Officium cædens & ordinatum pro tali die. Ita Sannig. diff. 2. de Horis Can. quæst. 3. num. 3. Herinck diff. 2. de Horis Can. q. 3. num. 18. cum communis. Ratio est: quia aliquo citra peccatum mortale posse quotidie recitari Officium Paschale: s quod est contra communem Doctorem, & decretaum Alexandri VII. qui anno 1666, inter alias propositiones etiam sequentem, ordine 34. damnavit: *In die Palmavam recitans Officium Paschale facit præcepto.* Accedit alia ratio: quia hoc modo omittitur magna

& notabilis pars Officii dici, & quidem contra ordinacionem Ecclesiz sine iusta causa; ergo est peccatum mortale.

61. Dicitur, qui data opera, *Ex iusta causa*, recitat aliud Officium notabiliter brevis, peccat mortaliter. Nam fecas diendum est, si quis aliud Officium recitat aquivalens Officio occurrenti, vel si ex inadvertentiâ, aut ob aliam rationabilem causam reciteret etiam aliquantiter minus. Ratio est: quia talis pars facit substantię præcepti recitando septem Horas Canonicas; partim non confutat Eccleſiam notabiliter defraudare, aut saltem non advertenter ac defibitare; ergo. Hinc

62. Inferunt L. si quis Officium vel ex to-

to,

vel ex parte, per errorem aut inconfiden-

tiam mutavit, recitat alius, eunio-

nus

tenet ad repetitionem Horarum jam lecta-

rum; et si eas repetere, ad servandam debitam

qualitatem Officii Divini, utique fit lauda-

bilis. Ratio est: quia si præcepto Ecclesie

jam fatiscit: neque Ecclesia præsumit ut vel

rim. n. 670. allegat plures Doctores, qui docent, quod si non peccet mortaliter, qui incipit statim hora secunda post meridiem. Et hinc citatus Author id solum admittat iusta causa urgente, ut si v.g. forent excipiende Confessiones ab hora tercia usque ad coenam i alii vero, ac praefixum Ecclorat. 6. Exam. 6. num. 60. talem damnent peccatis mortaliis; idem tamen Ecclorat culpa venialis duntaxat reum ceterum inchoantem circa sustinuimus media tercia; nullius tertia.

72. Ceterum Horae Minores non possunt dicti pridie, sed solum post medianam noctem dei occurrentis: possunt tamen omnes usque ad Vesperas exclusive per cauam konfessam vel utrum, v.g. ob majorem devotionem, majorum commodi studendi, ob iter inchoandrum, vel alias hujusmodi causas recitari mane. Ut autem Vespera possint mane dici extra tempus Quadragesima, requiratur paulo major causa, ut tener cit. Gobat. n. 682, afferens, cum peccatum veniale, qui ante meridiem recitat Vesperas, & Completorium absque rationabili causa.

73. Porro Rubrica illa Brevariorum, que in Quadragesima vult Vesperas dici ante prandium, solum Chorum obligat; uti notat Tobias Lohner *Instructio* 2. part. 4. §. 10. quaq. 3. post Gobat loc. cit. n. 688. dicentes, fas quidem esse in Quadragesima, Vesperas dicere ante prandium private, at non esse necesse.

74. Queres, an preceptum recitandi adimplenda est, qui incipit hodiernum Officium recitare paulo ante medianam noctem dei sequentis, ut puta media duodecima, si id ipsum abesse interruptione profequantur post medianam noctem? Affirmat Leander *Quies. Moral.* part. 1. & in ora. 6. tratt. 8. disp. quies. 109. Ratio est potest: quia preceptum celebrandi Missam inter auerbam & meridiem, servatur incipiendo Missam paulo ante meridiem, eti pars eius absolvatur primum post meridiem, uti tenent Doctores passim: ergo a partidem dicendum in proposito. Ceterum Gobat loc. cit. n. 686. hanc lentitudinem ex professo rejicit, utpote repugnare communi iudicio & praxi omnium Superiorum, Confessoriorum, & aliorum Doctorum. Illud certum est, quod quis noctu recitans totum Officium, non posse pro duobus diebus satisfacere: nam Alexander VII. sequentem propositionem, ordine 35. ju-

re dannavit: Unico officio potest quis satisfacere dupliciti praecepto, pro die presentis, & crastino. Hinc tenendum apparet.

75. Quares anterior, an sit peccatum mortale, celebrare Missam ante recitatum Matutinum? Respoud. negative, cum Leflio l. 2. de iust. & iure. c. 37. num 81. quidquid pro, & contra disputatione Doctores apud Barbofam par. 2. de Off. & Pof. Epif. alleg. 24.n. 15. uti vigilis Authors citat, dicentes, esse peccatum mortale, sine rationabili causa celebrare Missam nondum dicta matutina; & tristitia octo alias, qui negant, id esse peccatum mortale. Ratio horum est: quia nihil in Jure de hoc praeceptum repertitur, neque confutatio contraaria sub tam gravi obligatione est recepta. Nec obstante Rubrica Missalis, Tit. De preparat. Sacerd. celebratur, ubi dicunt Missam esse celebrandam *Item Matutino cum laudibus absoluto*. Nam cum nullum verbum praecepti continetur, tam gravem obligationem non conferunt inducere. Ingo Gobat loc. cit. n. 667. eti vellet, non esse abesse causa rationabilis practicandam mittorem sententiam, eo quod recitatio Matutini fit optima preparatio ad Sacrum, ne veniam quidem culpan per se loquendo hic intervenire censer.

Q U A E S T I O N E S

De causis excusantibus a recitatione Horarum Canonistarum.

S U M M A R I U M .

76. Oblivio inculpata excusat a recitatione Horarum.

Quid in dubio de recitatione?

77. Gravissima etiam excusat.

Quid in dubio?

78. Aut si infortia est levior?

Quid in dubio?

79. An praevidens impedimentum futurum, reveratur prevente recitando Horas?

Quid in dubio?

80. An morbi causa impeditus, reveratur alterius alium recitandum?

Quid in dubio?

81. Occipitudo gravis etiam excusat potest?

Quid in dubio?

82. Impotensia quoque excusat.

(c) Tr. 1. Dist. 2. n. 20. & seq.

83. An qui non potest recitare totum Officium, reveratur recitare parsim?

Quid potest?

84. An qui solus recitare nequit, reveratur adhibere sicutum?

85. La-

Quies. VII. De causis excusantibus a recitatione &c. 201

85. Legitima dispensatio etiam excusat a recitatione Horarum.

(d) Conformater dictis n. 7. & seq.

86. Item & metus gravis.

(e) Tr. 2. Dist. 2. n. 25. & seq.

87. An qui non potest per seipsum, reveratur recitare per alium?

88. An quis Officium omnissimum teneat recente perfice alius die?

89. Et an Beneficiarius supplex alii die, liberetur ab onere refutandi frustis?

90. Quid, si ille Beneficiarius si pauper?

91. An Beneficiarius ex iusta causa non reveratur, reveratur refutare frustis?

76. CONCL. I. Prima causa excusans

ab Officio Divino, est natura lis, seu inculpata oblivio recitandi unam, vel plures Horas: unde qui ex oblitione inculpabilis eas omittit, non peccat. Ita certa, & communis. Norat tamen Herinx disp. 2. de Horis Can. n. 46. quod, si quis adverterit, id fieri frequenter contingere, dum statim temporibus non perfolvit, omni culpa non valet: tenebit enim postmodum meliorem circa hoc attentionem habere. Si vero dubitet, an recitaverit, fiat posse pro praecepto. Secus est, si certus de recitatione Hora, dubitet de Psalmo aliquo in Hora, certo recitata inclusu: tunc enim praefimitur Psalmum illum cum reliqua materia cohaerenter esse recitatum, quamquam de naturalem inadvertentiam, uti sepe fit, memoriam subterfugiat.

77. CONCL. II. Altera causa excusans ab Officio Canonico, est gravis infirmitas, id est, talis, ut sine magna difficultate, vel corporis periculo, Horas preces recitatione posse videantur. Ita rursum communis, & desumitur ex e. Clericus vñam dist.

91. In dubio tamen aut Confessarius erit consulendus, vel prudentius, & probi Medicis iudicio acquirendum; tamen enim Medicus (sicut & Confessarius) in lege recitandi Horas Canonicas vel etiam jejuniu, dispensare nequeat: potest tamen infirmum dabo liberare, atque secundum presentes circumstantias declarare, iustum excusationis cautelam ipsum hic & nunc habere.

78. Dicitur novante in conclusione, gravis infirmitas, &c. Siquidem communiter notant Doctores, nonnullas esse corporis aegritudines, que Clericos ab eo onere non liberant: vel quia sunt leviores, quales se-

re sunt capitis, pectoris, aut stomachi dolores, ut exemplificat Azorius cir. lib. 10. cap. 13. vel quia ad tempus tantum iustam excusationem afferunt, qualis solet febris quartana, aut tertiana levis non multum vexans, que proin communiter non excusat agrotum a recitando Officio, quia plerumque tempus a morbo liberum relinquit, quod ad orationem eligi posse, taliter anteponendo vel postponendo, ut notant Abbas, Innocentius, Layman.

79. Et quamvis nonnulli apud Gobat tract. 5. Theol. Experim. n. 711. negare videantur, quod teneat quis prævenire tempus, si leiat, postmodum se impeditum ex impedimento involuntario (fecus iuxta omnes, si quis sponte posset tale impedimentum) quia v.g. paroxysmus febris impedit tempus Vesperarum: nihil minus timorat, quique non facile intermitte Officium Divinum, si poterunt prævenire. Quinimo juxta commissorem, & probabilem sententiam, ad hoc teneatur, cum obligatio recitandi Divinum Officium sit annexa substantialiter toti diei, & accidentaliter solum determinatis horis ipsius.

80. Queres, an qui morbi causa Divinum Officium perfolvere nequit, teneat saltem alium audire illud recitandum? Affirmant nonnulli, ejusmodi agrotum debere alium recitandum audire, quoties comode posset audire, & non recitare. Constat tamen est aliorum opinio, agrotum ea lege minime teneri, neque enim ulla ulla excusat Canon, quo id præceptu; neque ratio, quia id convincit. Azorius loco cit. quaq. 3 Navarrus, & alii.

81. CONCL. III. Infuper gravis & repentina occupatio, que sine scandalo, aut notabilis detimento proprio, vel alieno omitti aut differri nequit, cum ea autem Officii Divini recitatio moraliter loquendo confitente nequit, excusat a recitatione Horarum Canonistarum. Ita Layman, Navarrus, aliisque pastum. Exempla sunt: si populi tumultus subito exortus sedans sit; si in Sacra v.g. Hebdomada non solum Confessiones magno penitentium concurso Sacerdoti excipiente sint, sed etiam Confessiones ad populum eidem habentia, &c. Quando tamen tali causa preces Horarum intra eundem diem naturaliter sine magna difficultate aereponi, vel postponi possint, id fieri debet: prout nocant ibidem Autocres.

82. CON-

82. CONCL. IV. Impotens quoque, qualis est in caco, aut in eo, qui Breviarium in itinere amicit, neque aliud acquirere potest, excusat ab obligatione sepe dictae recitationis. Ratio est: quia nemo potest ad impossibile obligari, c. 6. de Reg. Juriis 6. Verum nihilominus est, eum, qui sponte Breviarium v.g. in mare projectat, unde pluribus diebus diebus recitare non possit, pectoratum mortaliter per talem Breviarium projectem. Ratio est clara: quia per ejus actionem voluntaria (et non urgent alicui necessitas illud abjectio) per se & proxime impedimentum voluntarie apponit, quo minus possit sequentibus diebus divinum officium perfolvere, cujus prouide omisso eidem in causa sentetur suffic voluntaria, ut alibi (e) dicitur.

83. Quares autem occasione hujus, & precedentis Conclusionis, an infirmus, & alias legitime impedit, qui non potest totum officium recitare, tenetur scilicet partem recitare, quam potest. Negant olim non pauci Doctores: eorum tamen sententia amplius sufficiere nequit, cum Innocentius XI. sequentem inter alias Propositionem ordinis 34. damnaverit: Qui non posset recitare Matutinum, & Laudes, posset autem reliquias Horas, & nihil tenetur, quia major pars tractat ad seminariorum. Hac igitur relata propositione respondetur, affirmavimus sententiam esse tenendam: unde si indubitate sit, te integrum aliquam Horam, puta Tertium vel Vesperas, commode recitare posse, licet alias horas non possit, teneris illam recitare. Ita Layman lo. eii. n. 2. Suarez l. 4. de Horis cap. 28. Maftrius disp. 14. Thol. Moral. n. 57. fuitque haec sententia ante Decretum Innocentii XI. jam inter Doctores communior & probabilior, eo quod quilibet hora per se sit Canonica oratio, & reliqua officia partibus distincta.

84. An autem, qui Horas Canonicas obseruentem exercitat, aut aliud impedimentum, recitare solus non potest, sed cum socio, tenetur eum sibi adsciscere, variant Doctores. Et quidem nonnulli affirmant negant vero Lefsius, Herinquez, & alii, quos allegat Bonacina disp. 1. q. 6. punct. 2. n. 8. Carteri respondent sub distinctione, & affirmant, illum duntaxat teneri adhuc officium, qui vel antea conuenerat adhibere, vel potest plenum commode habere: alias vero non teneri, etiam confundendum ei sit, ut sibi ad tam plenum opus faciunt, quoad potest, procuret.

85. CONCL. V. Prater causas hactenus enumeratas, & magis frequentes, insuper excusat legitima dispensatio. Ita Doctores passim. Et in prima dispensatione Summi Pontificis, etiam sine causa concessam, excusat a recitatione Divini Officii, concedunt omnes illi, quicunque (d) Horas Canonicas Jure duntaxat humano Ecclesiastico preceptas esse afferunt. Negant autem Abbas cap. 1. de Celestis Missar. & alti, qui volunt jure divino teneri Clericos ad lectionem Horas Canonicas; quavis (subiungit Abbas) quia ista determinatio, seu distinctio Officii divini, est de jure positivo, licet Papa dispensare valeat circa ejus mutationem. An autem, & quomodo etiam Episcopus, vel Superior Regularis, possit cum suis subditis ex causa gravi & iusta dispensare circa recitationem Officii Divini, suffit explicavit Doctores.

86. CONCL. VI. Tandem a recitatione Horarum Canonicularum potest excusat metus gravis: sicut accidit in casu, quando Clericus transiit est per larves, vel loca Haereticorum, aut infidelium, cum periculo gravi, ita ut si deprehenderetur, in certum ac evidens vita periculum aut alia gravia incommoda deveiret. Ita communis: & ratio clara est: quia cum tanto periculo leges Ecclesiasticae non obligant, pro ut alibi (e) dicitur.

87. Pro complemento hujus materiae, Quares I. An qui per se ipsum non potest ex iusta causa recitare Horas, tenetur eas recitare per alium? Resp. cum Doctribus communiter, negative: quia ex nullo iure constat talis obligatio recitandi per alium, si quis per se ipsum non potest. Accedit, quod obligatior recitandi Divinum Officium sit personalis, cui prouide per alium satisficeri nequit. Hinc Alexander VII. sequentem inter alias damnavit Propositionem, ordine 27. *Habens Capellaniam collatoram, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio literariorum vacet, satisfacit sua obligationi, si officium per alium recitat.*

88. Quares II. Num talis tenetur Officium omnium alio die recompensare? Reripetrum negative. Ratio est: quia onus per solvendi Officium est affixum diei; obligatio autem affixa diei tractat cum ipso die, nec potest ideo altero die satisfaceri: prout si simili sine iusta causa negligens audiit Missam die Felio, non satisfacit precepto Ecclesiastico, si Missam audiat sequenti die ferme.

89. Sum quidem aliqui Doctores, nempe Filiuciū tract. 23. cap. 10. nn. 107. Major, Paluanius, Ledelma, Mollelius, aliqui, quos referit Bonacina quafi, s. punct. 2. nn. 5. afferentes, Beneficiarium, qui alio die supplet defectum, omissione Divini Officii commissum, liberari ab onere restituitionis: quorum ratio est: quia talis repedit aquale recitando alio die, siue facit restituitionem in spiritibus. Oppositus tamen sententia, quam tenet Samuel resol. 24. communior aliorum, quamque probabiliorum sententia Bonacina ibidem, negat talen liberari ab onere restituitionis fructuum pro rata omissionis Breviarium. Ratio est: quia obstat praepedium Concilii Lateranensis sub Leone X. & Constitutione S. Pii V. injungens restituitionem fructuum pro rata omissionis Officii, utpote quos non fecit fuit, ut loquitur Pontifex in Constitutione n. 31. allegata: ergo tenetur hocce restituere, tanquam non ius.

90. Illud tamen recte admoneat Navarrus cap. 7. de Hor. Canon. n. 34. ac sequitur Layman l. 4. tract. 4. cap. 5. num. 1. cum aliis:

DISTINCTIO II.

De Juramento.

QUESTIO I.

Quid, & quomodo sit Juramentum?

SUMMARIUM.

1. Juramentum debite factum est bonum.
Et quomodo?

2. Juramentum, quid?

3. Eius divisiones.

4. Juramentum assertorium, & promissorium.

5. Juramentum simplex, & solenne.

6. Juramentum per simplices Dei confessio-
nem, & per exortationem.

7. Juramentum an sit, & per fidem meam
sec.

8. Quid pro Foro externo?

9. Aliis jurandi formulis examinantur.

10. In illis intentio loquenter spettanda.

11. An hoc supra meum juramentum sit jur-
marium?

Nomine *Juramenti* in proposito intellegitur actus Religionis, quo quis Deum in testem adhibet ad confirmationem eorum, quae affirmat, vel promittit, eaque ratione proficitur. Divinam veritatem esse indefessibilem. Neque enim Juramentum debite factum ex se cit malum, sed potius a. Actus Religionis: unde Deut. 6. dicitur: *Domini Nam tuum imibis, ac per nos ilius jurabis.* Sed hoc intelligendum est de Juramento debite facto, sive quando juratur in veritate, iudicio, atque iustitia, prout requiritur Jerem. cap. 4. & quaest. Ieg. amplius dicetur. Quia Juramentum non est de genere eorum bonorum, quae per se bona sunt, & frequentanda; ut est Oratio, Eleemosyna, & huiusmodi; sed quae bona sunt duntaxat sufficiencia necessitate, seu causa rationabilis. Et de tali loquendo, sit

2. CONCL. I. *Juramentum* recte defini-
nitur, dicendo: Juramentum est invocatio
Divini Nominis in testimonium aliquis

rei. Ita D. Augustinus, de Ser. Dom. in mon., cap. 17. &c. alii. Ratio est: quia finis immedioatus uis Juramenti est confirmatione rei dubiae, seu controvercie: iuxta illud Hebr. cap. 6. Omnes conuoceris finis ad confirmationem est Juramentum: quo videlicet aliud quid affirmamus, vel promittimus sub oblatione Divini Numinis, eisque testimonii invocatione.

3. CONCL. II. Inter varias Juramenti divisiones precipua est illa, qua Juramentum dividitur in assertorium, & promissorium. Ita Scotus 3. dist. 39. quisi. unic. & alii communiter. Ratio est: quia aut Juramentum sit ad fidem veritatis narrare adstruendum illi, qui audit; aut fit ad promissionem firmandum, qua alteri vel sponte, vel ex eius impulsu quidam promitteret: Acqui prius Juramentum est assertorium, posterius promissorium, ergo. Itaque.

4. *Juramentum assertorium* est, quo simpliciter sine alia promissione aliquid affirmamus, vel negamus. *Juramentum promissorium* dicitur, quod ad confirmationem promissoris, pollicitationis, aut alterius contractus, seu pacti corroboracione adiungitur. Et ad hoc Juramentum promissorium (ut notat Engel stir. de Jurejurando num. 6.) duplex requiriuntur veritas: una intentionis, seu veritas dicti, qua iurans verum exprimit esse id, de quo jurat: Et altera executionis, seu veritas facti, qua quis in animo habet veritatem illud, quod promittit, siveque tempore servat.

5. CONCL. III. Juramentum tum assertorium, tum promissorium ultius dividitur in simplex, & sollempne. Simplex dicitur omne illud, quod solemne non est. *Sollemnem Juramentum* est, quod per certam verborum formulam, vel corporalem aliquo rei v.g. Sancti Evangelii attacatum, perficit coram Superiori, ut maiorem auctoritatem affirmationemque habeat: quale ponitimum solet fieri in Iudicis, in professione Fidei, fidelitatis, in homagiis, & hujusmodi.

6. Rursum Juramentum aliud est per simplicem Dei contationem, aliud vero per executionem (quod & *Juramentum exercitorum* appellatur) & fit, cum iurans ibi ipsi, vel alteri sibi charo, mali quidam a Deo falsitatis vindice impetratur, nisi verum sit, quod assertit, aut promittit. Porro *Juramentum per simplicem contationem Dei* censetur omne id, quod fit

absque tali execratione. Sed occasione praemissorum

7. Quares I. An Juramentum censeri debet, si quis per fidem suam, aut honorem Sacerdotalem, vel Nobilitatis sue, aliquid assermet, vel promittat? Resp. cum Engel stir. de Jure jur. n. 3. Lefsi lib. 2. de Jure. & jur. c. 42. n. 4. & alii, hujusmodi interpositionem fidei factam has formula, per fidem meam, fidem boni Sacerdotis, & hujusmodi non contineat Juramentum proprium dicatum. Ratio est: quia per illa verba Deus non vocatur in testimonium, sed proferens tantum indicat, se omnino deliberatum, ac memorem fidei, conscientie, & status sui loqui. Quod si tamen aliquis per Eudem Christianam seu Catholicanam, aut per S. Evangelium rem promitteret, five confirmaret, pro Juramento habebit: quia censetur Authorum Fidei in testem statuere.

8. Notant tamen Doctores, hujusmodi interpositionem fidei, quam faciunt Ecclesiastici sub honore Sacerdotalem aut Religiosis, item Persona illustris sub honore sue Dignitatis, Nobilitatis, &c. in Foro extero tempo Juramenti loco acceptari, maxime in causis importantibus, in quibus non decet Ecclesiasticos jurare. Quintino Reges, & Principes non facili aliorum more jurare solent, sed loco Juramenti, infidei, seu per fidem Principis promittere. Layman. lib. 4. tr. 3. cap. 2. num. 3.

9. Quares II. Quid sentiendum de aliis quibusdam jurandi formulis? Resp. In primis certum est, hanc esse veram eamque expressam Juramenti formam: *Juro per Deum: Per Deum tu es: Deum tuum in te: Deus mihi testis es: Quis hujusmodi formula: expressam invocationem Divini testimoniorum in te continent: unde si adit animus seu intentio jurandi, certum est, habere rationem juramenti.*

10. Quod si quis per simplicem assertiōnem hujusmodi verba proferat: *coram Deo haec dico: Deus sit, me verum dicere: Deus videt, ita es, &c. non erit juramentum: quia juramentum debet in se contineare non meram assertiōnem, sed etiam invocationem Divini testimonii, sicutem virtutem. Verum in his, & aliis hujusmodi jurandi formulis, spectanda est vel maxime intentione loquuntur: qua de causa hujusmodi dicta quandoque ut iuramenta usurparuntur; ut videat et apud S. Paulum 1. ad Timothos. Testificari coram Deo. Ad Galat. 1. Coram Deo,*

quia

qui non mentior. Ad Rom. 2. Testis mihi est Deus: quibus verbis Apostolus jurasse existimat. E contra multi jurant ex ira, qui non intendunt proprie jurare, sed potius imprecari malum, vel patetfacere iram, ut obseruat Leffius cap. 42. num. 7. Unde & huc applicandum illud jam citatum dictum D. Thomas 2. 2. 9. 73. art. 2. Peccata verborum maxime sunt ex intentione dientis dijudicanda.

11. Quares III. Utrum isthac formula, *Volo dicimus meum esse juramentum (vulgo, fide supra meum Juramentum)* veram Juramentum ratione habeat? Resp. I. In forextero, seu judiciali, talia verba prolatas ad peccationem Judicis exigentias, ut quis iuratus annuit, censetur Juramentum. Layman 1. c.n. 2. post Sanchez l. 3. in Decalog. c. 2. n. 4. Resp. II. Verballa, *supra meum Juramentum*, vulgariter sermone plerumque Juramentum continet, si deliberate proferuntur. Ratio est: quia ad jurandum fatus est, velle verba usurpare in sensu a jurantibus communiter usurpatum: talia haec formula, juxta confusendum Germanorum, pro Juramento usurpari solet: ergo tale praefundendum est, nisi de alia usurpantis intentione constet.

QUESTIO II.

De conditionibus ad Juramentum requisitis.

SUMMARIUM.

12. Tres Juramenti comites, *Veritas, Iudicium, & Justitia*.
13. Quale peccatum, si desit *Iudicium in Juramento?*
14. *Confusudo incaute jurandi, quale peccatum?*
15. *Quid de confusione Jurandi sine justa causa?*
16. *Justitia, quomodo requiratur ad Juramento?*
17. *Juramentum promissorium sine animo exequendi, si perjurium.*
18. *Si fiat circa rem malam, quale peccatum?*
19. *Juramentum de re illicita non obligat.*
20. *Item, si fiat Juramentum defaciendo operae incautum.*
21. *Corollaria.*
22. *Alia notabilia Corollaria.*
23. *In omni Juramento, & voto, quatuor conditio[n]es subintelliguntur: quae?*

24. *Conditiones, qua recte seu de Jure insunt, non faciunt actum conditionatum.*

25. *Juramentum promissorium de re bona obligat.*

26. *Quid si fiat de opere minus bono?*

27. *Veritas etiam requiriatur in juramento.*

28. *Perjurium, quid?*

E[st] Peccatum mortale.

29. *In operi non datur parvitas materia.*

30. *Populi exercitio ex defectu voluntarii, ac liberations.*

Peccata verborum maxime sunt ex intentione dientis dijudicanda.

12. CONCL. I. Certum est, atque ab omnibus concessum, ut Juramentum sit licitum, & opus bonum, atque virtus Religiosus, tria requiri conditiones, tanquam comites eius, nempe *Veritatem, Iudicium, & Justitiam* juxta illud Jerem. 4. *Iurabis, vivit Dominus, in veritate, iudice, & iustitia.* Veritas in eo consistit, ut veracissimi Numinis testimonium non adducatur in testimonium falsi, seu mendacis. Justitia consistit in eo, ut equissimi Numinis testimonium non adducatur in confirmationem dicti, aut rei iniquae, & peccato obnoxiae. Iudicium, seu iudicium differetur in eo, ut cum prudenti intellectus consideratione, ac pia & reverenti voluntatis affectione, non sine necessitate, aut magna utilitate iuretur.

13. CONCL. II. Quantum attinet ad ultimam Juramenti conditionem, quae est *judicium*, convenient Doctores, si deficere dicitur *judicium* (id est, si sine iusta causa, & imprudente juretur, quod verum est) ordinarie non esse, nisi peccatum veniale. Ratio est: quia tunc non latet gravis irreverentia: cum Deus adhuc adducatur in testimonium rei vere, licet sine iusta causa, & sic imprudente. Verum occasione hujus.

14. Quares, quale peccatum sit confusudo incaute jurandi? Resp. I. Confusudo jurandi indiscriminatum verum & falsum, etiam cum advertentia, quamvis voluntaria est, constituit hominem in statu peccati mortalis. Ita Herinx part. 3. dist. 6. q. 2. num. 15. & alii. Ratio est: quia ex vi illius confusiodis, est homo in maximo periculo perjurii committendi: iuxta quod Ecclesiastici c. 23. dicitur: *vir multum iurans implbit iniquitatem.* Additur tamen, quamvis voluntaria est: quia si homini dicta confusudo efficaciter displicet, ut illius dispendient, & pro-

& propositi eam deponendi, interrumpitur
convenitudo.

15. Rcp. II. Si confusudo sit taatum
jurandi sine justa causa, & imprudenter,
ea quidem non constituit hominem in statu
damnacionis, est tamen omnia disfudenda.
Ratio est. Tum quia sine justa causa
jurare, ad minus est peccatum veniale. Tum
quia Juramentum a Christo extra necessitatem
proflus reprehenditur, Matth. 5. Ego
autem dico vobis, non jurare omnino &c. Si
autem sermo vocifer, est, est: non, non:
quod autem his abundanter est, a malo est.
Intellige, si non subicit justa causa, seu
necessitas jurandi. Unde Ecclesiast. 23. di-
citur: Juracionis assuetas ostuum, multi
enim causas in illa, cum concordantias.

16. CONCL. III. Quantum attinet ad
alteram Juramentum conditionem, que est
Justitia (id est, ut res, de qua juratur,
sit res honesta, iusta, nulloque peccato ob-
noxia) multiplex est distinctione. Et
quidem imprimis distinguendum inter Ju-
rementum affectum, & promissorium;
atque loquendo de Juramento affectu, fa-
cto circa rem iustitiam, vel peccatum alterius,
illud regulariter est peccatum contra
veniale, si veritas subicit. Henricz loc.
cit. n. 13. & communis. Dicitur, regula-
ritate: qui videtur mortale, si Juramentum
assumatur ut instrumentum peccati, putat
per Juramentum configurare gravis detrac-
tio infamatoria Proximi: contra vero, si
quis in Judicio legitime interrogatus, sub
Juramento testificetur de peccato Rei, nullum
est peccatum. Quod si vero Juramentum
sit promissorium, ad dijudicandam e-
ius malitiam, vel etiam obligationem, mul-
tipliester rursus erit distinguendum, pra-
ferimus opus illud, super quod cadit Ju-
rementum promissorium, sit bonum, in-
differens, vel malum; & que, ad sus-
picio ex parte jurantis sufficiens deliberatio,
finalisque animus id exequendi, nec ne.
Hinc sit

17. CONCL. IV. Quandocunque Ju-
rementum promissorium deliberate sit, five
super re bona, five mala, aut indifferen-
ti, sine animo exequendi, committitur per
jurium, Ita communis. Quia Deus delibera-
re (Iesus, sed frater inadvertenter) ad-
ducitur in testimonium rei falsa; in quo
formaliter constitit malitia perjurii.

18. CONCL. V. Si Juramentum pro-
missorium deliberate sit circa rem malam
animo illud exequendi; jam ratione illius

affectus interni pravi erit peccatum mor-
tale, vel veniale, pro gravitate operis ex-
equendi; similique Juramentum, quatenus
est testificatio Dei super re illicita fa-
cienda, habebit distinctam malitiam, pro
gravitate operis exequendi, nisi forte in-
adventitia excusat. Ita Lefsius cit. c. 42.
num. 18. & ali.

19. CONCL. VI. Juramentum de il-
licita praeftum nullam partem obligacionem.
Ita communis, arg. cap. Quatuor, de Ju-
jurando, ubi dicitur, quod Juramentum
non sicut iuramentum, ut operis vinculum iniqui-
tatis. Et Reg. 58. Juris 6. Non est obliga-
torium contra bonos mores praeftum Juramen-
tum. Hinc jurans, quod nolit inimicis igno-
rcere; nullum proximo auxilium facere, &
hujusmodi, ex tali juramento non obliga-
tur: quia, ut dictum, Juramentum non
potest esse vinculum iniquitatis.

20. CONCL. VII. Ex Juramento de fa-
ciendo operis indifferenti nulla quoque ori-
tur obligatio; utpote si quis paret, fuscum
se levaturum, se barbam frictarum &c.
Ita communis. Ratio est: quia hujusmodi
actiones non sunt fructuose, cum potius
impeditive majoris boni. Verumtamen hoc
intelligendum est, nisi alia causa, ex qua
actiones caterquin indifferentes honesta-
tem virtutis acquirant, adjudicatur ut v.g.
si jures, te edem aliecius non ingrefsum,
cum tali meretricet non locuturum &c. cau-
sa viandi peccati, jam ob hanc additam
causam actio illa, vel potius omnis actionis
est, erit capax obligacionis Juramenti,
quamdiu periculum illud durat.

21. Ex his pater resolutione illorum calum
quotidianorum, nempe de Patre jurante,
se graves ponas repetitum a filio: de Hera jurante,
se non servaturam diutius
hanc, aut illam ancillam; de Fratre, vel
Condiscipulo, se agap. patrem vel magis-
trum accusaturum esse suum fratrem, vel
condeicipulum; de Mercatore, se hanc
mercem non viliori precio venditum, vel
non majori empratum; de Autlico, se non
priorem sellarum, non priorem ingressum,
&c. Nam imprimis, si tales ser-
jurant, nec tamen habent intentionem ex-
equendi id, de quo faciendo jurant, de-
linquent mortaliter, iuxta dicta num. 17. &
amplius nota Gobat tract. 11. Theol. Experi-
m. num. 258. quia tunc in tali Juramento
debet veritas, atque Deus adducitur in te-
stimoniis falcatas.

22. Nihilominus, ut idem Gobat nota-
rato

ratio hujusmodi homines peccant mortaliter
non faciendo postmodum, id quod ferio jurare
sunt factores: ut quando Pater videt, fi-
lium alia ratione emendatum, vel matrem
lamentum domum impletum iri, si cadatur
filius albus gallinae, ac proinde minus remittat;
quod etiam de exteris dicendum. Ra-
tio est: quia vel hujusmodi Juramenta non
sunt ex motivo Virtutis, sed ut frequenter
coatinge solet, ex impatientia, & propo-
sito vindictæ, ac proinde non obligant, cum
sunt facta de mala, nempe propter vindictæ,
aut iram sum complendant. Vel, &
quidem non raro, sunt de re indifferenti, v.
g. non prius federe, intrare, &c. Vel inuti-
li: ut si corrigendus jam aliunde emendata-
sunt, neque correctione amplius indigant.
Vel non gravi; ut si pater juravit, se cafig-
aturum puerum ut promeritum, & potea
sunt causa omittant; prout exemplificat Lay-
man cit. tract. 3. cap. 14. num. 6. Aut certe
soler frequenter intervenire una faltem ex
quatuor illis conditionibus, quia subinelli-
guntur in omni Juramento promissorio. Hinc sit

23. CONCL. VIII. In quolibet Juramen-
to promissorio (imo & Voto) quamvis ab-
solute facta, tacita quadam conditions sub-
intelliguntur. Ita defumitur ex cap. Quem-
admodum juncta Glosa, ver. Conditio de Ju-
rejur. & notat Abbas ibidem nu. 8. Pirigh.
siz. De Jurejur. num. 119. & communis. I.
Conditio est, Si potest: quia ad impossibile
nemo obligatur. II. Salvo jure, & authori-
tate Superioris: quia conditio defumitur tum
ex C. ad notram. 21. de Jurejur. tum ex
C. Non est de Voto. Ibi: Non est voti dicendum
transfrangere, qui quod votis, autoritate Sedis
Apostolica diffidit adimplere. III. conditio est:
Nisi sit, in ejus gratiam & utilitatem Ju-
ratur, obligationem remittat, five expresse,
five tacite: quia quilibet potest cedere ju-
ro, illudque remittere. Et tandem IV. est:
Dummodo res in eodem statu permanescit; id
est, notabilis mutatione non accipiat: quia notabilis mutatio qualis alius objectum
jurantis arbitrat, potest commutari in me-
lius opus: puta, si votis Deo, te uxori
rem ducatur, potes absque alia dispensa-
tione Religionem ingredi, aut in facili-
lo perpetuam Calfitatem servare; cum hoc
sit opus melius. Similiter si votisti (idem
dicendum, si jurasti) te hac hora oraturum,
potest vero intelligi, gratius Deo futu-
rum, si agroti afflitis, omnipotens feras:
non tenaris Juramento aut Voto, cum in
talibus circumstantiis non sit de meliori bo-
no, sed praecedat auxilium infinito pro-
sternit. Additur notanter in Conclusione,
nisi sit factum in favorem aliorum. Tunc enim
obligabit Juramento, nisi illud alter re-
mitat: quia in promissione facta homini,
aut Juramento in ejus favorem praefito spe-
catur, quid illi gratius sit; in promissione
vero

24. Nec dicas: Juramentum sub condi-
tione conceptum, est conditionale, ergo si
in omni Juramento (imo & Voto) tacite
sunt predictæ conditions, illud omne
est conditionale, & consequenter nullum
absolutum; quod est contra communem
Doctorum. Resp. enim distinguendo ante-

208. Tract. VI. De Horis Canoniciis, Juramento, & Voto. Dist. II.

vera facta Deo, quid melius. Layman I. 4.
tr. 3. c. 6. n. 6. & alii.

27. CONCL. XL Quantum attinet ad tertiam Juramentum conditionem, quae est *Veritas* (& consistit in eo, ut Dei Veracissimi testimonium non adducatur in confirmatione falsi, aut mendaci) certum est, eadem requiri ad Juramentum licetum; eaque sufficiente committi Perjurium, quod ex genere suo est peccatum mortale.

28. Porro *Perjurium proprium dictum*, est Juramentum falso, quo quis aliquis sub obtinente Divini Numinis confirmat esse verum, quod tamen credit esse falso; vel et contra, ait esse falso, quod putat esse verum. Vel brevius: *Perjurium est juramentum de falso in opinione juventis.* Ita Maistrus dis. 1.1. Theol. Moral. v. 58. &c. alii. Additur, in *opinione jurantis*: quia, quavis, quod quis certe verum vel falso, sit tale a parte rei, si tamen jurans putaret non esse falso, nihilominus pejeraret; quia deliberate Deum in testem rei, iuxta suam opinionem falso adduceret. Inferunt proinde, omnes *Perjurium cum deliberatione factum, esse peccatum mortale: quia reverentur gratias irreverenter Deo illata, ipsum deliberare adducere in testem mendaci.* Et hoc idem dicendum, si quis dubitet de veritate rei: nam exponeat se manifeste pericolo adducendi Deum in testem falsitatem, ac proinde peccaret.

29. Nec obstat, quod materia sit *levis*, aut exigui momenti. Adhuc enim intervenit tota *Perjurii malitia*, in his confitens, quod Dei Veracissimi testimonium in confirmatione falsitatis, & mendaci adducatur. Inferunt proinde Doctores communiter, in perjurio non dari parvitate materia, quia ipsum a mortali excusat, ob rationem predicationis: quia nimur in quiete *Perjurio*, deliberare & adverteretur factio, tota hujus peccati malitia reportur. Unde merito Innocentius XI. hanc inter alias, ordin. 4. Propositionem damnavit: *Vocare Deum in testem mendaci levi non est tanta irreverentia, proper quam velit, aut possit damnum hominem.*

30. Additur notanter: *deliberare & adverteretur factio.* Quia, ut nota Doctor noster 3. dist. 39. q. nn. effice committit, *Perjurium sine deliberatione factum, non est peccatum mortale, cum generaliter ad omnem actum humanum, ac praeferim ad peccatum mortale, requiratur voluntarium, ac sufficiens deliberaatio.* Unde quavis mun-

quam ratione parvitas materie, adhuc tam ratione defectus voluntarii, aut sufficiens deliberationis: quandoque homines a peccato mortali contingit exculari: dum videlicet proferunt verba, ex se quidem juramentum falso sonantia, sed sine intentione actuali, vel virtuali, Deum in testem falsitatis adducendi: aut quia id faciunt non completae deliberationes: siquidem, ut nota pater citatus D. Thomas 2. c. 9. q. 73. art. 2. *Peccata verborum maxime sunt ex intentione dicensis dijudicanda.*

QUESTIO III.

Solvuntur diversa Dubia, Juramentum concernientia.

S U M M A R I U M .

31. Violatio juramenti promissorum, quale peccatum?
32. Quid si res sub juramento promissa sit levius?
33. & 34. An licet juramentum exigere & juro?
35. Praeterita in iudicio.
36. Aut a juroatu per falsos Deos, vel Machometum?
37. Vela a juroatu bona fide contra veritatem?
38. An licet jurare cum restrictione mentali?
39. Vel equivoce?
40. Quid, si iniuste quis cogatur ad jurandum?
41. Juramentum, quis posse irritare, dispensare, commutare, &c.

(a) Dist. seq. Quest. 4.

31. Queritur I. Utrum violatio juramenti promissorum, praeferint in re prava, sit peccatum mortale? Resp. I. Si promissio Juramento firmata, sit renotabilis factio gravis, violatio eius erit peccatum mortale. Ita Doctores communiter. Ratio est: quia, ut jam dictum n. 4. ad Juramentum promissorum requirunt duplex veritas: una intentionis, seu veritas dicti, quia quis ab initio debet habere intentionem servandi id, quod promisit: & altera executionis, seu veritas facti, qui hoc tempore servandum est id, quod sub Juramento religione quis promisit. Itaque si quis efficiat iusto impedimento, ac nulla subsistente conditione tacita ex quatuor illis n. 2. affigatus, arque in omni Juramento promissori tacite subintelligens, non impletat id, quod se facturum sub Juramento pro-

QUEST. III. Solvuntur diversa Dubia, Juramentum &c. 209

promisit, jurans, quantum in se est, facit, ut Deus falkum testatus sit
32. Resp. II. Num autem idem dicendum sit, si materia sub Juramento promissa sit levis, ac parvi momenti, variant Doctores. Et quidem affirmavimus ob reverentiam Divini Numinis observare, procul dubio laudabilissimum est, atque omnino consulendum. Negativam tamen sententiam, id est, peccatum mortale functionem committit, tenet Reginaldus lib. 18. nn. 97. Sarez, Sanchez, Sotius, plurique alii. Ratio definiuntur ex dictis nn. 32. ubi diximus, plures conditions dare, quae excusat juramentum ab obligatione implendi Juramentum promissorum, quarium una est: *Si si, in causa gravissima juventis, id remittat.* Atqui nullus sententia facile, & rationabiliter, velle obligare sub gravi culpa ad praestandum materiam levem, quam quis promisit subiuri Juramento: ergo non est peccatum mortale, materialiter levem: sub Juramento promissum non adimplere: idque tuum ob tacitam remissionem alterius, in cuius favorem juratur: tum ob levitatem materie, utpote que insufficiunt etiam in votis excusat.

33. Queritur II. An licet Juramentum exigere ab eo, quem quis fecit falso jurandum, aut juratrum per falsos deos, vel per Machometum Pleudothropatum? Resp. I. Si quis exigat juramentum ab aliquo, quem nefecit juratum falso, non peccat. Ita communis, & ratio clara est: quia ignorantia ipsius excusat, praeferint accidente bona fide, qui sperat, alterum reverentia Numinis non autrum falso jurare. Id tamen abesse iusta causa non est faciendum: quia scilicet peccatum est, fatui veniale, abesse necessitate verum jurare, ita etiam alterum abesse necessitate ad juramentum adiungere, justa illos Salvatoris, Matth. 5. Quid amplius est, analoga est.

34. Resp. II. Cum Doctore Angelico 2. 2. q. 98. art. 3. alii, hisnon est, nisi iusta causa subficit, exigere Juramentum ab eo, qui fecit peccatum, Ratio est: quia iniuste re aliquam ad peccatum mortale, pena ad peccatum in cultu nostro, est peccatum mortale: tenetur enim, quantum in nobis est, tantum Dei iuris, & proximi peccatum evitare.

35. Dicitur notanter, abesse iusta causa. Nam in primis Judei, si tanquam persona publica secundum ordinem juris existat a ligante Juramentum, non peccat, five fecit eum falso juratum, five non. Tum qua

Resscriptum Theol. Moral.

res familiares tuandas, vel ad quemlibet alium
curiosum velut, ita ut veritatis occultatio con-
fessor tunc expeditus, & studiosa. Quarta
ordinie 48. est illa: Quia mediante commenda-
tione, vel manu ad Magistratum, vel Offi-
cium publicum promovet est, patet cum refri-
gatione mentali preparare iuramentum, quod de
mandato Regis a similibus soleret exigit, non ha-
bito resolutio ad intentionem exigentem, quia
non tenetur fateri crimen occultum. Ita Pro-
positione damnatur.

39. Resp. II. Quando quis se sponte of-
fert ad jurandum, vel si legitime ad hoc
compellitur, v. g. per Judicem judicis
interrogantem, peccat mortaliter, si alieno
tempore iurat. Ita communis: & patet
tum ex Propositionibus proxime relatius, ac
damnatur; tum ex eo, quia si judicis in-
terrogatus, aquivocatur, atque in alio sensu
jurare posset, facie perverteretur Judicium.
Accedit, quod judicis interrogatus teneatur
obedire iudicis, sicut jurare in sensu ab
eodem intentio, ergo iurans aquivocatur, vel
cum restrictione mentali, committuntur per-
jurationem.

40. Resp. III. Nihilominus, quando aliquis iniuste cogitur ad Juramentum, non
peccat iurans amphibologice, si iusta ita ju-
randi causa subicit ad veritatem aliquam dif-

simulandam. Ita cit. Lessius n. 47. Layman
l. 4. tract. 3. cap. 14. n. 7. & alli. Atqui hanc
doctrinam non continet sub censura Propositionis
damnatarum super allegatum, factis
indicat Joan. Cardenas in Cris. Theol. ad
distas Propositiones, preferrimus, 77. Ratio est:
quia amphibologica locutionis unus tensio-
versus est; ergo secundum illum, postulante
tali necessitate, locuto illa potest Juramento
confirmari: cum enim inquit quis cogitat
ad Juramentum, non tenetur loqui ad men-
tira alterius.

41. Queritur V. & ultimo, quis pol-
licie irritare, dispensare, relaxare, aut con-
mutare Juramentum, promissio? Resp.
de hoc inferioris (2) fore dicendum, agendo
de Voto. Nam qui potest Votum relaxare,
dispensare, irritare, vel commutare, po-
terit etiam Juramentum promissorium foli
Deo factum: quia Votum, & Juramentum
plum, in Jure & apud Doctores & qui
parunt quod vinculum, & ambo funi-
lē erga Solum Deum ex virtute Religionis
obligacione continent, ideoque dispo-
sum de uno, conferi etiam debet disponentum
de altero. Sanchez l. 8. de Matrim. Disq. 7.
n. 18. Layman l. 4. tract. 3; cap. 11. cum
communiō, contra Navarrum, & paucos
alios.

DISTINCTIO III.

De Voto.

QUESTIONES.

Quid, & quotuplex fit Votum?

S U M M A R I U M .

1. Votum personale, reale, & mixtum.
2. Votum absolucionis, & conditionatum.
3. An Promissio solo animo concepta obligat?
4. Deliberatio requiritur ad votum? & quan-
ta?
5. Votum fit sibi Deus.
6. Promissio etiam hominibus fieri potest.
7. Matrimonium, an sit materia vera Voti?
8. Voti distinctione varia.
9. Votum simplex, & Votum solemnis,
10. Differencia Voti solemnis a simplici.

1. CONCL. I. Votum est promissio de-
liberate facta DEO de meliori
bono. Ita communis. Dicitur I. promissio:
Quia ad votum non sufficit nudum & sim-
plex propositum, aliquid melius agendi vel
faciendi; sed ulterius requiritur promissio
cum vera voluntate fieri obligandi, ut ha-
betur cap. litterarum de Voto.

2. Ceterum Promissio est deliberata, &
spontanea fidei obligatio, facta alteri de
re bona & possibili. Et differt per hoc a sim-
plex Proposito, quod Promissio inducat obliga-
tionem faciendo id, quod promittit: Pro-
positum autem, licet sit firmum ac deliberatum,
ex ea talen obligacionem non inducit.
Maltritus disp. 4. Theolog. Moral. n. 26.
cum aliis. Huc Promissio Deo facta de
bona

bono meliori, coincidit cum Voto: & po-
test fieri non solum orationis, sed etiam per
solum actum locutionis interioris, dummo-
do fiat deliberate, & cum animo iuste obli-
gandi.

3. Nec obstat, quod in promissione ho-
mini facta fecis sit, neque sufficiat sola in-
terior promissio, nisi hac verbis aut aliis si-
gnis exterioribus sufficienter manifestetur,
atque a promissario acceptetur. Resp. enim,
diliparitatem est: quia, ut dicitur a. 7. Reg.
16. homo videret ea, que parent, Deus autem
intus erat cor. Unde promissio Deo facta,
dicit animo tantum interno, mox & Deo
cordium nostrorum inspectore videatur, &
acceptetur: sicut illico obligat, dum
modo fiat deliberate concepta. Secundum sit in
Promissione homini facta: nam haec neque
cognoscit potest ab homine, cui sit, ne-
que ab ipso acceptari, quoque verbis vel
signis exterioribus sufficienter exprimatur.

4. Dicitur II. in allata definitione Voti
deliberata. Quia promissio subita, & incon-
siderata, non sufficit ad rationem Voti: si
quidem Votum est lex aliqua privata, qua
quis Deo se obligat, nemo autem se obliga-
re vere censevit, nisi plenam habeat deliber-
ationem eius, quod fact. Unde Vota
infanticum, ob defectus insufficientis iustificatio-
nes, non tenentur, neque etiam obligant
Votum per semiplenam duntur ex delibera-
tionem editam: immo tanta, & talis requiri-
tur deliberatio ad validitatem Voti, quan-
ta requiritur ad peccatum mortale commit-
endum. Herinex disp. 4. de Voto, qn. 1. n. 1.
& aliis passim.

5. Dicitur III. Deo facta. Quia, cum
Votum propriæ facta Religionis, & La-
tice, sibi Deo fieri dober. Quare dum ali-
quid vovenus Sancti, sensu est, illud vo-
veri Deo, Sancti nostris emissi Voti futuri
testibus; vel id Deo voveri in honorem San-
ctorum: quod modo etiam Templi, & Al-
taria edificamus Deo in honorem Sancto-
rum; nam in Sanctis ipsum Deum colit, ac
venerat, fatentur omnes Catholicæ. Circa
quod D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 5; ad 3. ob-
servat, quod Votum sibi Deo facta, sed Pro-
missio potest fieri homini: quia Promissio
de re bona homini facta, pura, Sanctis in
Celo, Prelatis Ordinum, &c. potest ca-
dere sub Voto, in quantum homo vover
Deo, le impleturum, quod Sancti vel Pra-
lati promittit.

6. Dicitur IV. De meliori bono. Quia ad

Votum duæ ulterius requiruntur condicio-
nes: una est, ut illud, quod vovenus, sit
opus bonum, sive deinde jam aliunde sit pre-
ceptum, sive non. Altera, ut bona illud
melius sit, quam ejus oppositum; id est, ut
ex ea non sit impeditum alterius operis ex-
cellentioris, & perfectioris.

7. Hinc matrimonium, regulariter lo-
quendo, non est apta materia Voti: quia
melior est virginitas matrimonio; unde ipsa
temper potest eligi, ac hinc conservari,
non obstante Voto de incundo matrimonio.
Dicitur, regulariter loquendo: nam matrimo-
nium etiam potest cadere sub Voto,
quando per matrimonium ob speciales cir-
cumstancias potest procurari maius bonum,
prout fieret, si vovenus frequenter periculo
peccatis carnis obnoxius, voverat matrimo-
niale statum, tanquam remedium fuit in-
continentie, cito affluisse. Melius enim
alii signis exterioribus sufficienter exprimitur.

8. CONCL. II. Plures sunt divisiones
Voti; ex quibus tamen praecipua est illa,
qua Votum dividitur in simplex, & le-
mole. Ita communis: & patet expli-
cando singulas divisiones eius. Igitur,
quantum attinet ad præmissam divi-
sionem, Votum simplex constituit in nuda &
simplici promissione Deo facta sine alia
flemitate. Votum solemnis dicitur illud
quod solemnizatur per susceptionem faci-
Ordinis, aut per Professionem Religionis ab
Ecclesia approbat: ut dicitur cap. un. de Vo-
to in 6. Et tale Votum solemnis, est Votum
perpetuum. Casitatis Ordinibus facies annexum: quo pariter spectantem Vota substan-
tialia Religionum, ministrorum Obedientie
Pauperatus, ac perpetua Casitatis, & si
que alia sunt Vota Religionum approbat-
rum.

9. Unde non ex eo Votum solemnis differt
a Voto simplici, quod hoc sit factum priva-
tum, illud publice, cum econtra posse acci-
deret. sed ex eo, quod Votum solemnis flem-
at per susceptionem Ordinis faci, vel
professionem Religionis, ratione cuius
aliquis magis se ponit in potestate Ecclesiæ,
quantum ad materiam Voti. Hoc quippe non
fit in Voto simplici, cum ob id Ecclesia non
accipiat majorem potestatem in sic voven-
tem, sicut vi Voti solemnis accipit in Cle-
ricos in Sacris confitutos, ac in Religiosos
solemniter professos; qua de causa hos de
matrimonium ex pot factio contrahendum ille-
gitimavit Ecclesia, non autem contrahentes